సుబోధినీ గ్రంథమాల, నెం. 2.

రామతీర్థస్వామి.

గ్రంథకర్త

పంగనాముల వేంకటరంగరావు.

5·12·34

సుబోధినీ గ్రంథమాల, నెల్లూరు:—౧

రామతీర్థస్వామి

ఇది

పంగనామల వేంకటరంగరావు గారిచే

రచింపఁబడి

మన్నేపల్లి రామకృష్ణరావు గారిచే

ప్రకటితము

రామకృష్ణ ముద్రాక్షరశాల, నెల్లూరు.

తృతీయ ముద్రణము

1931

వెల 0—8—0.

Approved for use in Recognized Schools for non- Europeans by the Madras Text Book Committee, *vide* Fort Saint George Gazette dated 5—6—1917 and 24—5—1927.

మొదటి ముద్రణము 1914

రెండవ ముద్రణము 1918

మూడవ ముద్రణము 1931

స్వామి రామతీర్థ, యం. ఎ.

2

సంపాదకీయ విజ్ఞప్తి

ప్రథమ ముద్రణము

ఉత్తరహిందూస్థానమున మిక్కిలి ప్రఖ్యాతిగాంచి జీవితమంతయును భారతీయుల శ్రేయోభివృద్ధికై వినియోగపఱచిన ఇమ్మహనీయుని జీవిత చరిత్రమును మా గ్రంథమాలయందు ద్వితీయగ్రంథముగాఁ బ్రచురించుటకై మాకు సాయపడి మాకొఱకై శ్రమపుచ్చుకొని క్లుప్తముగా నీచరిత్రమును నత్యల్పకాలములో వ్రాసి ప్రచురణమునకై మా కొసంగిన శ్రీ పంగనామల వేంకటరంగరావుగారికి మే మెంతయుఁ గృతజ్ఞులము.

మన్నేపల్లి రామకృష్ణరావు

తృతీయ ముద్రణము

ఈ గ్రంథమును పాఠశాలల కుపయోగింపదగినదిగా అంగీకరించిన మదరాసు టెక్స్టుబుక్ కమిటీవారికిని, అనేక పాఠశాలలలో పఠనీయ గ్రంథముగ నపుడపుడు నియమించిన యేతత్పాఠశాలాధికారులకును మా కృతజ్ఞతా పూర్వక వందనములు.

నెల్లూరు,
1—7—31.

మన్నే[illegible]కృష్ణరావు,
[illegible]పాదకుడు.

4

అంకితము

సీ. అసమానబుద్ధి విద్యార్థిదశనె చూపి
జనులకు నెవఁడు విస్మయముఁగొలిపె
అహిఁబోలె జనయోగ మట వీడి శాంతికై
ఎవఁడు హిమాద్రిఁ బెక్కేండ్లు నిలిచె
తానైన తత్త్వ మందఱకుఁ బ్రబోధింప
ఖండాంతరముల నెవ్వండు తిరిగె
స్వమతవిరోధులై చను నార్యులకు శ్రుతి
ప్రాశస్త్య మరసి యెవ్వండు దెలిపె
గీ. ఆత్మదేశంబు కొఱకు, దేహము మనంబు
ప్రాణములనిచ్చె లఘుతృణంబట్ల నెవఁడు
రామతీర్థునకుఁ బ్రశాంత రమ్యమూర్తి
కంకితమొనర్తు నీపొత్తమధికభక్తి.

పంగనామల వేంకటరంగారావు

శ్రీ

రామతీర్థస్వామి జీవితము

జననము.

హిందీ భాషయందు శ్రీ మద్రామాయణమును రచించి, అద్వితీయంబైన కీర్తింగాంచి, ముక్తసంగుఁడై శిష్య సహస్రముతోఁ గాశీపురమున నివసించుచుండిన భక్త శిరోమణి యగు గోసేఁ తులశీదాసుని వంశము పంజాబు రాష్ట్రములో గుజరాన్వాలా మండలంబున మురళీవాలా యను గ్రామందు వర్ధిల్లుచుండెను. నేటివఱకు నా గ్రామమందే తులశీదాసు వంశజులు కాఁపురము చేయుచున్నారు. వీరు గోసేఁ బ్రాహ్మణులు; శుద్ధశ్రోత్రియులు. ఈ వంశమునందే మన కథానాయకుఁడగు రామతీర్థుఁడు జన్మించెను. గోస్వామి హీరానందుఁడు రామతీర్థుని తండ్రి. ఈయన కడు బీదవాడయ్యును, వాయవ్య దిశయందుండు పొలిమేర రాష్ట్రమందలి హిందువులకు గురువుగా నుండుటచే, పిషావర్, స్వాత్ మున్నగు పట్టణంబులకు శిష్యసంచారమునకై యప్పుడప్పుడు వెళ్లుచుండుటచే దొరకుచుండిన సన్మాన ద్రవ్య

మీాయనకు జీవనోపాయముగ నుండెను. ఇది కాకుండ వే ఱొండు ద్రవ్యార్జన విధంబు వీనికి లేకుండెను. పేదఱిక ముతోఁ గూడినను బవిత్రమైన యీ బ్రాహ్మణ వంశమునందు గోస్వామి తీర్థరాముఁడు మురలీవాలా గ్రామమునందే హీరా నందునికి 1873-వ సంవత్సరమున జన్మించెను. అతని పేరు తీర్థరాముఁ డయినను, జనులు రామతీర్థుఁ డనియుఁ జెప్పు కొనుచుండిరి. రామతీర్థుఁడు జన్మించిన కొన్ని దివసములకే యతని తల్లి స్వర్గస్థురా లయ్యెను. అందువలన రామతీర్థుఁడు తన ముదుసలి మేనత్తచేఁ బెంపఁబడెను. తండ్రియగు హీరా నందుఁడు శిష్యబృందమునకు హితోపదేశము చేసి యుపకృతిం బొందనెంచి దేశసంచారము గావించుచుండుటచే, రామ తీర్థుఁడు తన యన్నగారగు గోస్వామి గురుదాసుచేఁ బరిపోషింపఁ బడుచుండెను. శైశవమందే జనని చనిపోవుటచే రామతీర్థుని కాహారమునకు నావుపాల నతని మేనత్త తెచ్చి యిచ్చు చుండెను. అందువలన గోక్షీరపాన మలవడిన రామతీర్థుఁడు వయసువచ్చిన కొలఁది నా యాహారమందే విశేష ప్రీతిం జెందుచుండుటయె కాక రమారమి యైదు సేర్లపాల నొక్క సారియే త్రాగఁగలిగి యుండెను. ఇతని జన్మకాల గ్రహ సంపత్తిం గనిన జ్యోతిశ్శాస్త్ర పండితులు రామతీర్థుఁ డద్వి తీయ మేధావంతుఁ డగు ననియు, ఇతని ప్రతిభ లోకమం తయు వ్యాపించుననియు, మోక్షహేతువైన గ్రహవీక్షణము

మిక్కిలి యనుకూలముగ నున్నదనియు, మహాత్ముం డగు ననియు నుడివిరి.

శైశవము.

మాటలు వచ్చినది మొదలు, రామతీర్థుఁడు ప్రతివిషయ మును జక్కఁగఁ బరీక్షించుటయే కాక, దాని సంగతి నంతయు నడిగి తెలుసుకొనుచుండెను. తన గృహమందు జరుగుచుండెడి పురాణ కాలక్షేపమం దధిక కుతూహలము కలిగినవాఁడై, రామలక్ష్మణ భీమార్జున వీరాగ్రేసరుల చర్యలం దుత్సాహము కలవాఁడై, మహాత్ముల చరిత్రలనెల్ల శ్రద్ధతో గమనించు చుం డెను. ఇట్టి కాలక్షేపములం దాధ్యాత్మిక విషయములు ప్రసం గమునకు వచ్చినప్పు డాసంగతులను వినుచుండి గ్రహించుట కుం దగు వయస్సు లేకుండినను విడువక 'పుణ్యమనఁగ నేమి, పాపమన నెట్టిది, ధర్మమనఁగ నెద్ది, భగవంతుఁడెక్కడనుండును, ఆయనను జూచు టెట్లు" మొదలగు ప్రశ్నలను రామతీర్థుఁ డడుగుచుండెను. శైశవమం దొనరించిన కార్యములు వాని ఫలితములు, రామతీర్థుని మనస్సున దృఢముగా నాటుకొని యుండెను. ఒక దినమందుఁ దన తోడి బాలురతో రామతీర్థుఁడు తనయింటి పెరడులో, కొన్ని గుంటలుచేసి యందుగొన్ని గిం జలనుబెట్టి, కొంచెము నీరుపోసి, మట్టి కప్పి, పాపము! భోజ నమునుగూడ మానుకొని, ఆ గింజలు మొలకలెత్తునని యక్క

డనే కాచియుండెను. కాని యెంతకాలము కూర్చుండియున్నను నొక్క మొక్కయైన నేలవిూదికిరాదయ్యె. చూచి చూచి విసుగెత్తి, ఇంకను గింజలు మొలవలేదని గుంటను గొంచెము త్రవ్విచూచెను. మొలకయొక్క పోబడిగూడ గానరాకుండెను. మఱి కొంచెము మట్టి తీయనెంచి, ఆ మొలచుచున్న మొక్కలకు హాని కలుగునేమో యను భయముతోఁ బహు జాగరూకతతోఁ బైబైని మట్టితీసి చూడఁగాఁ బాతినగింజలు గానే కనఁబడెను. ఆ బీజములు తన యిచ్ఛానుసారము మొలవలేదని కోపబడి పెద్దవారితో నతఁడు చెప్పెను. వారలు గింజలు విత్తిన తోడనే మొలకలెత్తవనియు, అవి పక్వమై మొలచుటకుఁ గాలము వలయుననియు, ప్రతి కార్యమునకును ఫలితము వెంటనే కలుగదనియు బోధింపఁగా నా సంగతి గ్రహించినవాఁడై రామతీర్థుఁడు దానిని మఱవక 25 లేక 26 సంవత్సరములు గడచిన పిమ్మట 1902-వ సంవత్సరము డిసెంబరు నెల 26 వ తేదిన, అమెరికా దేశమందలి సాన్‌ఫ్రాన్సిస్కో నగరమం దుపన్యసించుచు నీ కథ నా దేశస్థులకు చెప్పి యాతురము కూడదనియు తాళిమి సర్వశ్రేయోదాయకమనియు నుపదేశించెను.

రామతీర్థునికి దన శైశవమందుఁ దా వినిన విషయములు సదా జ్ఞాపకము ముండెననుటకు దృష్టాంతముగా నీ క్రింది కథను వివరించెదను. మూఁడేండ్ల ప్రాయమున నొకనాఁడు

రామతీర్థుఁడు తన గ్రామ సమీపమున నుండిన యరణ్యము నకుఁ బెద్దవారిచేఁ బిలుచుకొని పోఁబడఁగ నక్కడ నొంటరిగ నితరులతో నుండవలసి వచ్చెను. ఆ సమయమున నొక్క పేరువడిన పెద్ద దొంగ రామతీర్థునితో తన సాహసకృత్య మొండు వర్ణించెను. రామతీర్థుఁ డతి బాల్యమందున్నవాఁడు వర్ణింపఁబోయెడి సంగతిని బాగుగ గ్రహింపఁజాలఁడని యెంచి యా తస్కరుఁడు కథను జెప్పఁ దొడంగెను.

ఒకానొక భాగ్యవంతుని సౌధంబున గడు విలువగల నగలున్న సమాచారము నెఱింగి వాని నపహరింపవలయునను బుద్ధిపొడమఁగా నీ దొడ్డదొంగ యనేక విధముల నా ప్రాసాదంబుఁ బ్రవేశింపఁ బ్రయత్నించెను గాని, వాని యత్నము సఫలము గాకుండెను. ఆ నగలను హరింప నుద్దేశము దినములకొలఁది ప్రబలమగుచు, అందులకుం దగు నుపాయంబుల నెన్నింటినో యాలోచింపఁగ జిట్టచివర కా దొంగకు మంచి యోచన యొకటి కుదిరెను. ఆ దివ్య హర్మ్యంబు చెంత మహావృక్షం బొక్కటి శతశాఖాయుతంబు తేజరిల్లుటయే కాక యా ప్రాసాదంపు మూఁడవయంతస్తులోని గవాక్షమునకు నెదుట నుండుటం గాంచి యాచోరుఁ డా చెట్టెక్కి యొక్క గట్టి పగ్గ మా తరుశిఖర శాఖయందు దిట్టముగాఁ గట్టి దాని నుయ్యెల లాగున నిర్మించుకొని, నడిరేయి నాయుయ్యెల నెక్కి పెద్దపెద్ద యూపులూఁగి యా గవాక్షమును

దన పాపఘాతములచేఁ బగులఁ గొట్టి తా నా మూఁడవ యంతస్తునందుఁ జేరి, వేసవికాల మగుటచే నా యింటివార లయిదవ యంతస్తునందుఁ బరుండుదురని యదివఱకే తెలిసికొన్నవాఁడు కావున నిర్భయముగా నా గవాక్షము నుండి, తోడఁ దీసికొనిపోయిన త్రాళ్ళను గ్రిందికిఁ జాఱవిడిచి, తనకుం దోడుగా వచ్చియుండిన ముగ్గురు సైదోడులను పై కెక్కించుకొని, నలుగురు నా సదనమందు నగలకై వెదకఁ బ్రారంభించిరి కాని యెక్కడను వానిం గాంచరైరి. అత్తఱి మన చోర శిఖామణి యేకాగ్రచిత్తమున నూహింప నగలు భూమిలోఁ బాతిపెట్టఁబడి యుండవచ్చునను భావంబు మనం బునం దగులఁగా, వారలందఱును నేలం ద్రవ్వసాగిరి. జనులు సాధారణంబుగ నితరు లనుమానింపఁదగనట్టి స్థలంబునఁ దమ విత్తాదులం దాఁచుకొనుట సహజంబని గుర్తెఱింగిన యను భవశాలియగు నా గడిదొంగ యెట్టి యనుమానమునకును నాస్పదంబు కాని స్థలంబుననే ఖననంబొనర్చెను. ఆ దినము లలో లోకు లీ విధంబుననే తమ విత్తమును భద్రపఱచుకొను చుండిరి. ఇక్కడ నక్కడఁ ద్రవ్వి చూడఁగ, నా తెక్కలికానికి మిక్కిలి రొక్కంబుగల బొక్కసంబు చేఁజిక్కెను. అట్టి సమ యంబున మేడమీఁద నొక ధ్వని వినవచ్చెను. ఆ కన్నగాని కాయమంతయు ఝల్లుమని గుండె నీరై యాపాదమస్తకంబు వణఁకు దగిలి గడగడ వణఁకసాగెను. అతని మనస్సు విభ్రా

మము నెంది కలతనొందెను. ఆ యవస్థయొక్క వర్ణనము రామతీర్థుని మనంబున దృఢంబుగ నుండెను. ఆ ముని ముచ్చులందఱును మృత్యువువాతం బడితిమని యనుకొనిరి. వారలు మరణావస్థ ననుభవించుచున్నట్లుండిరి. ఆ స్థితి యందొక చిన్న యెలుకయేని వారిం జంపఁగలిగియుండెను. అట్టితఱి నాతిరస్కారశేషుఁ డనన్యశరణ్యుఁడై భగవత్పాదారవిందంబులందు శరణాగతి చేసి పరమకారుణికుండును నార్తజనరక్షకుండగు నారాయణుని, నిశ్చలభక్తితోఁ బ్రార్థింపఁ దొడంగెను. అప్పు డతని మనంబు శరీరమును వదలి సమాహితమై యుండెను. పశ్చాత్తప్తమానసుఁడై శరీరాభిమానము వదలి చోరుఁడు తాను భగవదధీనుఁడయ్యెను. అతని మనస్సు విపరీతాద్భుతస్థితిం జెందియుండెను. ఆ దొంగవాని నిశ్చలప్రార్థన హృదయతలమునుండి యుద్భవిల్లి యత్యాదరమై మహత్తరమై యాంతరమై నిష్కళంకమై విరాజిల్లెను. భగవదైక్యమతఁడు నెందెనని చెప్పనగును వేఱు తలంపు లేదు. ప్రపంచమెల్ల శూన్యమై యుండెను. ఈ ప్రార్థనకు వెంటనే ఫలము గలిగెను. ఆ శబ్ద మణఁగి పోయెను. గృహమం దెవ్వరును మేల్కొనలేదు. ఆ చప్పు డెలుకలవలనం గలిగెనుగాన నప్పుడే నిలిచి పోయెను. దొంగలకు వడఁకు తగ్గెను. నిరాటంకముగా సఫలమనోరథులై యా మేడనుండి వారు వెడలివచ్చిరి. ఈ వృత్తాంతమందలి విషయమును రామతీర్థుఁడు 1903-వ

సంవత్సరము ఫిబ్రివరినెల 16 తేదిన నమెరికాదేశస్థులకు మానసికస్థైర్యమును గుఱించి యుపన్యసించుచుఁ జెప్పెను.

విద్యాభ్యాసము.

అయిదవయేఁట రామతీర్థునిఁ బాఠశాలయందుఁ జదువ వేసిరి. బుద్ధి తెలిసినదిమొదలు చిన్న చిన్న కథల నాకర్ణించుచు నందలి సందర్భములను గమనించుచుఁ దనకు గలిగిన సందేహంబుల నడిగి తీర్చికొనుచు, రామతీర్థుఁడు తన కుశాగ్రిబుద్ధిని వెల్లడించు చుండెను. మొదటినుండి యితనిబుద్ధి యపూర్వమై యుండెను. ఇతని యోచనాశక్తి, ఏకాంతవాసమందలి ప్రేమ, ఇట్టిదని వర్ణింపఁ గలిగినవారలు నేఁటికిని మురలీవాలాగ్రామమునఁ గలరు. విద్యార్థిదశయందు రామతీర్థుఁడు మిగులఁ బ్రకాశించెను. చుక్కలలోని చందమామ చందంబునఁ దోడిబాలురలో రామతీర్థుఁడు తన సూక్ష్మబుద్ధిచేఁత బ్రజ్వరిల్లుచుండెను. ఎల్లప్పుడును దన పాఠములను జక్కఁగా వల్లించుచు నందలి సారమును గ్రహించుచు, తెలియని సంగతులు సుబోధము లగునంతవరకును విడువక విషయ మితరుల నడుగకయు గ్రహించుచుండెను. గృహమందుఁ దండ్రికిని అత్తకును, అన్నగారికిని, ఇతరులకు నతి విధేయుడుగానుఁడి యల్లరి సేయక చెప్పిన విధముగ నడుచుకొనుచు, వారల కధిక సంతోష మతఁడు బాల్యమందుఁ గల్గించు చుండెను. విద్యార్థిగా నొక్క నిమేషమైన వ్యర్థ

పృచ్ఛక ప్రపంచమందలి స్వభావచిత్రములను, పారమార్థిక విషయములను పాఠశాలయందలి విద్యావిషయములను రామతీర్థుడు సర్వదా గ్రహించుచుండెను. ఉపాధ్యాయులందఱును రామతీర్థుని మెచ్చుకొనుచుండిరి. పై తరగతులకు వెళ్ళినకొలది, తండ్రి కావలసిన విద్యాపరికరములం గొనియిచ్చి విద్య సేయింపఁగలిగినశక్తి లేనివాఁ డగుటంజేసి రామతీర్థుడు విద్యార్థిగా మిగులఁ బేదఱిక మనుభవించెను. పై తరగతులందును గళాశాలయందును దన యసామాన్య ప్రజ్ఞను గనఁబఱచి విద్యార్థివేతనములం గొనుచు కాలమంతయు గాఢంబైన విద్యావ్యాసంగంబుననే కడపెను. పాఠశాలకుఁ బోవునపుడు రామతీర్థునకుఁ బైకోక చొక్కాయును. మొలకు రెండు లాగులును గలకోక చిన్న రుమాలయు నుండెను. ఇవన్నియుం గడు ముతకగుడ్డ లగుటవలన సుమారు మూఁడు రూప్యంబులే వెల కలిగియుండెను. క్రమక్రమముగ మెట్టుపై మెట్టెక్కి పిన్నవయస్సుననే ప్రవేశపరీక్షయందతఁడు కృతార్థుఁడయ్యెను. అది మొదలు కళాశాలలోఁ జేరి చదువుచుండిన కాలంబున దారిద్ర్యము హెచ్చెనగాని ప్రతిభ మిక్కిలి ప్రకాశింపఁ జొచ్చెను. కడుపు నిండుట కన్నమును, చదువుకొనుటకు దీపమును, ధరించుట కుడుపులును లేక యీతఁడు మిక్కిలి శ్రమనొందుచుండియు నన్నమైన నొకపూఁట మాని దీపమునకగు చమురునకై యీ సొమ్ము వినియోగపఱచు

చుండెను. పలుమా ఱతఁడు దినములకొలఁది యన్నము లేక మాడవలసివచ్చెనుగాని కళాశాలనుఁ బ్రతిదినంబును కాలమునకు వెళ్ళి యథావిధిగఁ బాఠంబుల నొప్పగించుచుండెను. తా నుపవసించుచున్న సంగతియే యితరులకుఁ దెలియకుండునట్లు శాంతమైన వదనారవిందముతో దుఃఖముగాని, శ్రమముగాని, క్షుద్బాధగాని కొంచెమైన నితరులకుఁ గనఁబఱపకుండెను. అతి వినయముతో, శ్రద్ధతో, విశేష జాగరూకతతో రామతీర్థుఁ డహోరాత్రములు కృషిచేసి విజ్ఞానమును సంపాదించు చుండెను.

ఒకనాఁడు రామతీర్థుఁడు పుస్తకమొండు తన హస్తమందుండ దానిం జదువుచుఁ బురమార్గంబున నడచు చుండఁగా నొకండు పరిహాసమునకై "ఇక్కడ నేమి చేయుచున్నావయ్యా? ఇది పాఠశాలగాదు సుమా! నీ పుస్తకము నవలఁ బాఱవేయుము" అని పలుకఁగ రామతీర్థుఁడు "ప్రపంచ మంతయు నాకుఁ బాఠశాల" అని బదులు చెప్పెను. వేదాంత మితనికి నుగ్గుపాలతో నుద్భవించెను గాఁబోలు! రామతీర్థునికి విద్యాపరిశ్రమ విస్తారముగా నుండెను. రామతీర్థుఁడు బి. ఏ. తరగతియందుఁ జదువు చుండినపు డతనితో నొక సహాధ్యాయుఁ డొకటే గదిలో నివసించు చుండెను. ఈ తోడి బాలుఁడు సోదరుని భంగి కలసిమెలసి యుండి యమితోల్లాసము గలవాఁడై యుండెను.

నృత్యమందున, గానమందున, ఆటలందున, నామికి గంతులు వేయుటయందున, దనకాలము విశేషభాగము వ్యర్థపుచ్చు చుండెను. ఒకానొక దినంబున నొక సర్దారీ విద్యార్థిని 'దిన మున కెన్ని గంటలు విద్యకై వినియోగించెద' వని ప్రశ్న చేయఁగా, నతఁడు చిఱునవ్వు మొగంబున మొలక లెత్తఁగ 18 గంటలని ప్రత్యుత్తర మిచ్చెను. అంత నా సర్దారు 'ఏమి చెప్పితివి? నా యెదుటనే నాలుగైదు గంటలు వ్యర్థపుచ్చి తివి. రాత్రి 8-9 గంటలు నిద్రించెదవని నాకుం దెలియును. ఇఁక నీకు మిగిలిన కాలము 10-12 గంటలైయుండ, 18 గం టల కాలము చదివెదనని నీ వెట్లు నుడివితివి.' అని యడు గఁగా నా కుఱ్ఱవాఁడు "మీరు గణిత శాస్త్రమును జదువ లేదు. గణిత శాస్త్ర ప్రకారము నేను 18 గంటలు విద్యా భ్యాసమందుఁ గడుపుచున్నానని నిరూపించెదను జూడుఁడు. నేనును రాముఁడు నొక్కటే గదిలో నున్నారము కదా. నేను 12 గంటలు, రాముఁడు 24 గంటలు పాఠములం జదువ నుపయోగించి కొనియెదము. రెండు గలిపిన 36 గంటలగును. ఇద్దరికిని 36 గంటలైన, నొక్కటికి 18 గంటలగును. కనుక నేను 18 గంటలును రాముఁడు 18 గంటలును గణితశాస్త్ర ప్రకారము చదువుచుండినవారల మగుదుము గదా!" అని పలుకఁగ, నా సర్దారు "నీవు 12 గంటలు చదివెదవేమో గాని రాముఁడు 24 గంటలు చదువుచుండు నను మాట నే నొప్ప

కొనంజాలను. అది యెట్లు సాధ్యము? రాముఁడు విశేష పరిశ్రమచేయు విద్యార్థియని నాకుం దెలియును. సర్వకళా శాలా సంబంధమైన విద్యాకృషియందే కాక యందులకు నాలుగైదుమార్లధికంబుగ నితర విషయములందును గృతార్థతంజెంద నుద్యుక్తుఁడై యనేక విషయములం దాసక్తిలోఁ బరిశ్రమించుచున్న సంగతి నే నెఱుంగుదును. కాని వ్యానవ స్వభావమునుబట్టి 24 గంటలు కృషిచేయు నేర్పుకైన నసాధ్యమని తలంచెదను" అని యా సర్దారు వాకొనెను. అంత నా విద్యార్థి 'రాముఁడు భుజించు సమయములయందును నిమిషమొక్కటియైన వ్యర్థపుచ్చక ప్రకృతి శాస్త్ర ప్రశ్నమో, గణితశాస్త్రమందలి కఠినమైన లెక్కయో, సిద్ధాంత సంబంధమైన హేతువాదమో యేదో యొకదానిమీఁద తన మనంబును లగ్నము చేయుచుండెను. ఇవి గాకుండిన నేదో యొక సద్గ్రంథమునో, కావ్యమునో పఠించుకొనుచుండును; లేదా పద్యము లల్లుచుండునుగాని యొక్క క్షణమైనను రిత్తపుచ్చంజాలఁడు. ఇంటిలో నుండినప్పుడు సీమసున్నముతో గోడలమీఁద సుందరములైన బొమ్మలను రాముఁడు వ్రాయుచుండును. నిద్రించు నపుడును స్వప్నమందును నతని మనస్సు విద్యా వ్యాసంగమునందే వర్తించుచుండును. స్వప్నములందు కవనము చెప్పుచుండును. చక్కని శైలిని పద్యములల్లుచుండును. ఆ పద్యములను మఱవక నిద్ర మేల్కాంచినపుడు కాగితము

పైవ్రాసి పరీక్షింపఁగ నచ్చటచ్చట గణయతిప్రాసభంగములు కలిగియున్నను పద్యములు మధురముగ నుండెను గాని సందర్భ సముచితములుగాక, వరుసగా లేక పిచ్చివాని ధోరణివలె నుండెను. ఎట్లుండినను సతని మనస్సు విద్యా విషయమందే స్వప్నమందును కృషి చేయుచుండునని దీని వలనఁ దెలియ నగును. కాఁబట్టి రాముఁడు 24 గంటలును విద్యాప్రసక్తిం గడపుచుండు" నని నుడివెను. ఈ విషయము నిజముగా నుండనోపునని రామతీర్థుఁ డమెరికా దేశమందు 1903-వ సంవత్సరము జనవరి 15 తేదిన సువర్ణ కవాటభవనంబున "మరణానంతరము లేక సర్వమత సమాధానము" అను నుప న్యాసమునఁ జేర్కొనెను.

కళాశాలయం దున్నత తరగతులందుఁ జదువుచుండెను కాలమున, కళాశాలా పండితుల సాహాయ్యముఁ గోరక యే ప్రతివిషయమును, తానుగానే గ్రహింపవలయు నను శపథముతో, రామతీర్థుఁడు మహాగణిత శాస్త్రమును భగీరథ ప్రయత్నముఁ జేసెను. కొన్ని లెక్కల చిక్కులఁ విడదీయ నెంచి యెంతయో శ్రమపడుచుండెను. కొన్నింటిలో సులభముగాఁ జిక్కు విడిపోవుచుండెను. మఱికొన్నింటిలో నెంత పరిశ్రమించినను నిష్ప్రయోజనమై, చిక్కుసడలించు మార్గము గుర్తెఱుంగఁజాలక, సాయంతన మైదుగంటలు మొదలు ప్రాతః కాలమున నాలుగైదు గంటలవరకు ననేక పర్యాయము

లెన్నియో విధంబుల నాలెక్కలను జక్కఁగ గణించి పరిష్కరింపఁజాలక, విసిగి వేసారి, తానుండిన గృహముయొక్క పైమిద్దెనెక్కి యక్కడ విశ్రాంతికై పచారీచేయుచుఁ దాఁదలంచిన దానిని నెఱవేర్పలేకపోవుటకు ఖిన్నుఁడై, ఇట్టి పరాభవము నొందవలసిన జన్మమెందుకని తలంచి తన్నుఁదాఁ జంపుకొనుటకొక ఖడ్గమును దీసెంచెను. శరీరమును వదల నుద్యమించినతోడనే యా చిక్కులందీర్పు మార్గము లతని మనంబునకుఁదట్టెను. అతఁడు తలపెట్టిన యన్ని విషయముల యందును దాఁదలంచిన పని సఫలమగుటకై యతిశ్రద్ధాసమేతుఁడై పూర్ణమనస్సుతో గృషిఁజేయగ విఫలమనోరథుఁడైనపుడు విసుగుం జెంది విలాకుపడి "దీనిని నే లక్ష్యము సేయను, ఇది యయినను గాకున్నను నాకక్కఱ లేదు. దీని యందు నాకేమియు సంబంధములేదు" అని తలంచుచుండును. ఉద్యమించిన కార్యముయొక్క ఫలితము నెప్పుడపేక్షింపమానెనో యా క్షణంబుననే యా పని పూర్తియగుచుండెను. ఫలాపేక్షలేక కార్యములు సలుపుచుండ వలయునని రామతీర్థునకు విద్యార్థిగానుండినప్పుడే బోధ కలిగెను. అది మొదలు నిష్కామకర్మ నభ్యసించిన యీ జ్ఞాననిష్ఠాగరిష్ఠుఁడు లోకమునందు స్వశరీరపాత సమయము వఱకును నిష్కామకర్మాభ్యాసమునే జనులకు బోధించెను.

కళాశాలలోఁ బ్రతి పరీక్షయందు నతఁ డున్నతస్థానమును బొందుచుండెను. మహాగణితశాస్త్రమం దతి సమర్థుఁడై విశేషప్రజ్ఞం జూపి, బి. ఏ. పరీక్షయం దాటితేఱినవారిలో నతఁ డగ్రగణ్యుఁ డయ్యెను. ఆ శాస్త్రమందే ఎం. ఏ. పరీక్షకు వెళ్లి అని గౌరవముగఁ గృతార్థుఁ డయ్యెను. 1893 వ సంవత్సరములో ననఁగా 20 సంవత్సరముల వయస్సుననే లాహోరు సర్వకళాశాలయొక్క ఎం. ఏ. బిరుదును రామతీర్థుఁడు వహించెను. ఈ కాలములో రామతీర్థుని శరీర మస్థిపంజరమువలె నుండెను. అట్టి శరీరము నంటుకొని యతని ప్రాణము లెట్లుంతశ్రమ కోర్చెనో యని రాముఁని జూచిన ప్రతి మానవుఁడు నాశ్చర్యము నొందుచుండెను. అతని యెముకలమీఁద మాంసమే లేక పలుచని చర్మ మంటుకొని యుండెను. కొంగ మెడవంటి పొడుగైన సన్నని కంఠము మీఁద నతని పెద్దతల యుండెను. అతని గొంతు బొంగు పోయి యుండెను. చక్కఁగా మాటలాడుటకును నతఁడు కష్టపడుచుండెను. అంత బలహీనుఁడుగా రామతీర్థుఁ డుండెను. అతని కష్టములు గట్టెక్కెను. తన శరీరము బలిష్ఠమైనదిగాఁ జేసికొనఁ దలంచెను. అందుకై శరీర వ్యాయామములం గొన్నింటిని దానుగానే రామతీర్థుఁ డేర్పాటు చేసికొనెను. ఆ వ్యాయామంబులఁ గ్రమముగా నతఁ డభ్యసించెను. గోక్షీరము లధికముగఁ ద్రావఁ బ్రారంభించెను. ఇటులు

ప్రతి దినంబును గడపుచుండుటచే రామతీర్థుఁ డల్పకాలము లోనే మంచి యారోగ్యస్థితిం జెందెను. శరీర వ్యాయామములం దత్యంత కుతూహలము కలవాఁడై క్రొత్త క్రొత్త విధంబు లగు వ్యాయామంబులఁ గల్పించుకొని వాని నభ్యసించు చుండెను. అది మొద లవసానకాలమునకుఁ గొంత ముందువఱకును రామతీర్థుఁడు శరీర వ్యాయామంబుల విడిచిన దినమే లేకుండెను. ఆరోగ్యమును బొందిన పిదప రామతీర్థుఁ డతి సుందరుఁడుగ నుండెను. వృత్తమై, సుందరమైన ముఖము, తీర్చిన కనుబొమలు, నల్లని నయనములు, విశాలమై యున్నతమైన లలాటము, రామతీర్థుని విద్యాలోలత్వమును విస్తారమనీషా శక్తిని వెలిఁబుచ్చుచుండెను. అతఁడు గంభీరముగా నుండినపుడు చిన్న వటుప్రాయమైన గడ్డ మందముగాఁ గనఁబడుచుండెను. అతని యిచ్ఛాశక్తి యనుపమానమై యుండెను. అతని ప్రశాంత స్వభావము; శుద్ధాంతఃకరణము సమ్యక్‌శీలత్వము, నిష్కాపట్యము, అమాయికత్వమెల్లరకు నాతనియం దనురాగ ముదయింపఁ జేయుచుండెను.

గణితశాస్త్రాభ్యాసమువలన రామతీర్థునికి ధారణాశక్తి ప్రబల మయ్యెను. అనన్యమనస్కత యధికంబయ్యెను. అనవరత పరిసక్తి, స్థైర్యము నలవాటు పడెను. అతని గ్రాహణశక్తికి, వ్యాప్తి తీక్ష్ణత హెచ్చెను; నమ్రత్వము, నిరహంకారత్వము నతనియం దతిశయించెను.

తన గురువునకు వ్రాసిన యుత్తరముల వలన రామతీర్థుడు విద్యార్థిగా నుండిన కాల మెవిధంబుగఁ గడిపినది తెలియవచ్చుచున్నది. ఆ జాబులు విద్యార్థులకే కాక యూవనుల కందఱికిని సహకారములుగ నున్నవి. విద్యార్థులు దారిద్ర్యదేవతం దొలగించుకొన వలసిన విధంబు రామతీర్థుడు తన ప్రవర్తన వలనఁ దెలిపెను. ఆ లేఖల వలన నతని గురుభక్తి, ఆజ్ఞానువర్తన, నమ్రశీలత, లజ్జాశీలత, తోడి విద్యార్థులతోఁ గలసిమెలసియుండుట కష్టతర స్థితిగతులయందు నతనికిఁగల ప్రసన్న చిత్తత, ధీరత, ఎడతెగని యనారోగ్య స్థితియందును నతనికిఁగల పరిశ్రమ, ఆసక్తి, సహజ గుణములుగ నుండిన యాత్మ గౌరవము, నిష్కపట సత్కారము, మొదలగు నంశములు తెలియవచ్చుచున్నవి.

కళాశాలా పండితత్వము.

రామతీర్థుడు ఎం. ఏ. పరీక్షనుందుఁ బట్ట భద్రుఁడైన వెంటనే, లాహోరు నగరమందు ఫార్మన్ క్రిస్తవ కళాశాలలో గణితశాస్త్ర ప్రధాన పండితుఁడుగ నియమింపఁబడెను. ఆ నగరమునందు గవర్నమెంటు కళాశాలాధికారి యగు డబ్లియు బెల్ దొరగారు రామతీర్థుని సాహిత్య సంపన్నత్వమున కచ్చెరువొంది ప్రావిన్షియల్ సివిల్ పరీక్షకుఁ బనుపుమని యతనిం గోరెను. కాని యత్యంతాధిక పరిశ్రమచే

సంపాదించిన గణితశాస్త్ర సాహిత్యము ననేక విద్యార్థులకు బోధింప వలయునను గాఢమైన వాంఛ రామతీర్థునకుఁ బ్రబల మై యుండుటంజేసి యీ పరీక్షకు వెళ్ళుట కాతఁడు యత్నింప నేలేదు. అయినను బట్టపరీక్షలం దత్యున్నత స్థానముఁ జెం దుట చే నింగ్లాండు దేశమునకు వెళ్ళి కేంబ్రిడ్జి సర్వకళా శా లలోఁ జదివి యచటి పరీక్షలయం దుత్తమ గౌరవ స్థాన మును బొందుటకై యేర్పఱుపఁబడిన రాజకీయ విద్యార్థి వేతన మునకు నతఁడు ముఖ్యతమ యోగ్యుఁడై యుండుటంబట్టి రామతీర్థుఁడా వేతనముం గైకొన నెంచెను గాని 'సీనియర్ రాంగ్లర్' అగుటకన్న మిన్నయగు పదవిం బొందవలసినవిధి యతని ఫాలంబున లిఖించియుండుటచే నా విద్యార్థి వేతన మింకొక మహమ్మదీయ విద్యార్థికి నిచ్చివేయఁబడెను.

మహా గణిత శాస్త్ర పండితుఁడుగ రామతీర్థుఁడు మిక్కిలి ప్రశస్తిని జెందెను. అద్వితీయ మనీషా గరిష్ఠుఁడై కళాశాలలోని విద్యార్థి బృందంబున కమందానందంబు ఘటిం చుచుండెను. గణితశాస్త్రమం దతని పాండిత్య మపారము. అతని బోధనాశక్తి యద్భుతము. ఎంత కఠినమైన లెక్కనయి నను దానిని వ్రాయుట కెంతకాలము పట్టునో యదేకాల ములో నింకను శీఘ్రముగను దాని స్వరూపమును నిరూ పింపఁ గలిగిన యనంతయుక్తి రామతీర్థునకు విశేషముగ నుండెను. ఎట్టి శాస్త్ర ప్రశ్నమునైనను మిక్కిలి సులభముగా

గ్రహించుటయే కాక రామతీర్థుఁడు సులభతరముగ దానిని బోధింపఁ గలిగియుండెను. మహాగణిత శాస్త్ర సూత్రము లన్నింటిని గరితలామలకము భంగి నెఱింగికొనిన రామతీర్థుని ప్రజ్ఞావిశేషము విద్యార్థుల వివేకమును ప్రబోధింపసాగెను. శాస్త్రజ్ఞాన మంతయు సంగ్రహముల నభ్యాసమువలన సంపాదించుకొనిన వాఁడగుటం జేసి 18 అంకెలుగల గుణ్యము 17 అంకెలుగల గుణకముతో హెచ్చింపఁబడిన వచ్చెడి లబ్ధము నొక్క పద్ధతిలో తత్క్షణమే వ్రాయంగలిగిన మేధావంతుఁడా రామతీర్థుఁడు. ఇట్టి ప్రజ్ఞ యతని కెట్లు లభించెను? అభ్యాసమువలననే ఈ శక్తి లభించెననియు నభ్యాసమువలననే సకలము సాధింప నగుననియు రామతీర్థుఁడే యుపదేశించు చుండెను. గణితశాస్త్రపండితుఁడుగ నుండి గణితశాస్త్రము నభ్యసింపవలసిన యావశ్యకతను గూర్చియు, నా శాస్త్ర మందుఁ బ్రకర్షము బొందఁదగు నుపాయంబుల గూర్చియు నొక చిన్న పొత్తమును రామతీర్థుఁడు రచించి ప్రచురించెను.

వివిధభాషా ప్రావీణ్యము.

1903 సంవత్సరము జనవరి 24 తేదీన స్వర్ణకవాట భవనమం దమెరికాలో సాన్ ఫ్రాన్సిస్కో నగర వాస్తవ్యులకు నుపన్యసించుచు, మనస్సు సరస్సువంటిదనియుఁ దా నేర్చిన పర్షియన్, అరబిక్, సంస్కృతాది హిందూ

దేశ భాష లా సరస్సుయొక్క యడుగు భాగమున నున్నవనియు నొక్క క్షణంబున నా సరస్సు నందు సంక్షోభము గలిగించి యా భాషలం బైకి తేవచ్చు ననియు నిటుల చేయుటయే స్మృతి యనియు రామతీర్థుఁడు వచించెను. ఇందువలన నతనికి వివిధభాషా పరిచయము కలదని తెలియవచ్చుచున్నది. ఇదియునుగాక యతని ప్రశంసకులును రామతీర్థుఁడు పరిషియన్, ఇంగ్లీషు, హిందీ, ఉర్దు, సంస్కృత భాషలలో విశేష ప్రావీణ్యమును సంపాదించెననియు నాయా వాఙ్మయములన్ సాంతముగఁ జదివెననియు వ్రాసియున్నారు. రామతీర్థుఁడు ప్రాచీ, ప్రతీచీ తత్త్వముల నన్నింటిని సమగ్రముగ గ్రహించెను. శంకర, కణాద, కపిల, గౌతమ, పతంజలి జైమిని, వ్యాస, శ్రీకృష్ణ సిద్ధాంతము లందును, క్యాంట్, హెజెల్, గీథే, ఫిచీ, స్పినోజా, కామ్టి, స్పెన్సర్, డార్విన్, హేకెల్, టిండల్, హక్స్లే, స్టార్, జార్డన్, జేమ్సు దొరలచే వ్రాయఁబడిన తత్త్వ విషయములందును, రామతీర్థుఁడు తన కుశాగ్ర బుద్ధిచే నద్వితీయ ప్రజ్ఞం బొందెను. హాఫీజ్, మౌలానారూమ్, మాగ్రాభి, ఉమార్ ఖయామ్, మున్నగు పరిషియా దేశపు సుఫీ కుంజరులయొక్క రచనల నన్నింటిని సమగ్రముగాఁ జదివి యందలి సారమును రామతీర్థుఁడు గ్రహించెను. కలాశాలలో విద్యార్థిగా నుండినప్పుడే యుపనిషత్తుల ననేక పర్యాయము లర్థ సహితముగా నతఁ డధ్యయనముఁ జేసెను.

తులసీదాసు, సర్‌దాసు వ్రాసిన గ్రంథములను కూడ రామతీర్థుఁడు చదివెను. పంజాబీ కవుల కవిత్వమందలి మాధుర్య మనోజ్ఞత్వములం దనురాగము గలవాఁడై యుండెను. అతనికిఁ బ్రకృతి శాస్త్రమందును, వృక్ష శాస్త్రమందును, ప్రవేశము కలదు. ఇతని జ్ఞాన మపారమై యనంతమై లోకోపకారమైయుండెను. ప్రపంచమం దుద్భవించిన మహానుభావుల భావముల నన్నింటిని గుర్తెఱింగిన వాఁడై వాని సారాంశమును గ్రహించి సర్వమత సమాధానమును లోకమునకు రామతీర్థుఁడు బోధించెను.

గృహస్థాశ్రమము

రామతీర్థుడు కళాశాలను వదలి వ్యవహార దశయందు ప్రవేశించిన పిమ్మటనే గృహస్థుఁ డయ్యెనని యూహింపఁదగి యున్నది. 1894 వ సంవత్సరము మొదలు 1898-వ సంవత్సరమువఱకు నతడు కుటుంబియై వర్తించెనని వచించుటకు నిదర్శనములు కలవు. అంతకుఁబూర్వ మెంతకాల మతఁడు గృహస్థుఁడుగానుండెనో చెప్పుటకు వలను లేకయున్నది. సందర్భములనుబట్టి యూహించిన, రామతీర్థునికి విద్యార్థిగానుండఁగ వివాహమైనను నయియుండవచ్చును. గాని, భార్యకాఁపురమునకు వచ్చినది మాత్ర మతఁడు ఎం. ఏ. బిరుదును బొందిన తరువాతనే యని దృఢముగఁ జెప్ప

వచ్చును. సంసారమందుండియు రామతీర్థుఁడు సంగమును వర్జింపఁగలిగియుండెను. తుల్యశీలమనోవృత్తిగల భార్య యాతనికి దైవానుగ్రహంబునఁ దటస్థించుటచే నతని గృహస్థాశ్రమ జీవితము పవిత్రమై ప్రపంచమునకు మార్గదర్శకమై విరాజిల్లెను. వీరు భార్యాభర్తలిరువురు నొకటే మనస్సుగలవారై యొకరి నొకరుద్ధరింపఁగలిగిన వారలై యుండిరి. అన్యోన్యాన్వయము ప్రధానముగ వారలు గమనించుచుండిరి. వీరల సంసారము పారమార్థిక జీవనమును వెల్లడి చేయుచుండెను. అన్యోన్యహితకాములై వార లభ్యుదయమును బొందఁ బ్రయత్నించుచుండిరి. స్త్రీని పశువులాగునను, అచేతనవస్తువుగను, ఘోరనరకమునకు ద్వారముగను, ఇంద్రియోపభోగమునకు సాధనముగను, బరిగణించుట న్యాయ మెంతమాత్రమును గాదని రామతీర్థుఁడు నొక్కి వక్కాణించెను. ఒకరికొకరు భార్యాభర్తలు భగవంతుని దర్శించుటకు యోగ్యమైన యద్దము వలె నుండవలయునని యతని యభిప్రాయము. సంసారమందెవ్విధంబుగ నతఁడు సంచరించినది రామతీర్థుఁడు 1902-వ సంవత్సరం డిసెంబరు నెల 30 వ తేదిన శాస్త్ర పరిషత్ భవనమందు "గృహములు సౌకర్యములుగఁ జేసికొనుటెట్లు" అను విషయమై చెప్పిన యుపన్యాసమువలనను, 1903 సం॥ ఫిబ్రవరి నెల 1-వ తేదీ యాదివారము సాయంతనమున "గృహస్థ జీవనము, బ్రహ్మసాక్షాత్కారి" మను విషయములంగూర్చి

యిచ్చిన యుపన్యాసమువలనను గ్రహింపఁ దగియున్నది.
సంసారమం దెట్లు వర్తింపవలయునను విషయమై రామతీర్థుడు
నుడివిన యంశముల సారాంశ మీక్రింద వివరించితిని.

గాలిచేఁ గదలింపఁబడుచున్న సన్నని రెమ్మలపై
వ్రాలి క్షణమాత్ర ముండి యెగిరిపోవునట్టి పక్షివలె
జనులు సంసారమందుఁ బ్రవర్తింపవలయును. ఆ రెమ్మ
తాను గూర్చుండుటచేఁ గడు వంగుచున్న దని కనుఁగొనియు
దనకు రెక్కలు గలవను జ్ఞానముచే నా శకుంతంబు నిర్భయ
ముగా నా రెమ్మమీద నుయ్యాల లూఁగుచుఁ బాడుచుండును.
క్రిందికిని పైకిని అల్లలాడుచున్న కొమ్మపైఁ గూర్చుండినను
దన రెక్కలమీదనే భారమును మోపి యాకొమ్మను గాక
తన రెక్కలనే నమ్ముకొనియుండును. అదే విధముగ మన
మెక్కడనుండినను, నాలు బిడ్డలం దెంత మక్కువ జెంది
యుండినను జిత్తమును సక్తము గానీయక మనయం దుండు
బ్రహ్మభావమునే యాశ్రయించుకొనియుండవలయును. ఇక్క
రణిని నడచుకొనిన పక్షమందు జనులు విముక్తు లగుదురు.
అహంకార వర్జిత సర్వకార్యములు బంధకములు కానేరవు.
అహంకారమును వదలుటయే సర్వసంగ పరిత్యాగము,
నదులు పాఱుచుండునటులను, సూర్యుఁడు ప్రకాశించుచుండు
విధంబునను పుష్పములు వికసింపక నలుప్రక్కలును మధుర
పరిమళము వ్యాపించు పగిదిని, మన కార్యము లన్నియు

నుండవలయును. అదే తెలుఁగున మనము సర్వ కార్యములు నలుపుచుండవలయును. మహాపురుషు లందఱును ధీసంపన్ను లందఱును ఈ రహస్యమును గ్రహించి తమ కార్యము లొనర్చుచుండిరి. ఐకమత్యభావమునఁ గృషిచేయుటచే వారి కార్యము లంత శ్రీమంతము లగుచుండెను. ఇంద్రియోపభోగమునకై లోలత్వము గలవారు నిక్కమైన యానందము ననుభవింపనేరరు. విషయపరాయణత్వమే సౌఖ్యసంధాయకంబైన, కుటుంబము లన్నియు నానందమగ్నములుగ నుండవలయుఁగదా? వేయికుటుంబముల కొక్కటైన సదా సంతోష మనుభవించుచుండునా యని యనుమానింపఁ దగియున్నది. దీనికి గారణ మొండొరుల యానందము వృద్ధిపఱచుకొను విధము వార లెఱుఁగరు. ప్రాపంచిక విషయానురాగము వలన ననర్థము లనేకములు గలుగుచుండును. సంతాపమున కది మూలము. ఎద్ది సత్యముగఁ జిత్తము నాకర్షించి హృదయంగమమై రమణీయమై పురుష ప్రవర్తన హేతువగుచున్నదో, దానిని యోచింపం దగు. అద్ది కాయమా, చర్మమా, నేత్రములా, నాసికయా, శ్రోత్రములా? ఇవి యెవ్వియుం గానేరవు. ఇవి యసమర్థములు. ఇవియే ప్రేమార్హమైన విషయములైనను, వీనియందే మనోహరత్వముండినను శరీరము విగతప్రాణమైనపుడు ఈ ప్రేమార్హత, ఈమనోహరత్వ మెక్కడి కేగెను? ఏమైపోయెను? ఈ యాకర్షణశక్తి మఱలెందుఁగల

దా? ఈ మనోజ్ఞత్వము మోహము నెవరు కల్పించుచున్నారు? సహేతుకముగ నాలోచించిన నయ్యది శరీరమం దంతర్వర్తి యగు భగవత్తత్త్వమే యని తెలియవచ్చును. శరీరము భగవంతునికిఁ బైని గప్పఁబడిను వస్త్రమువంటిది. వస్త్రమును ధరించు పురుషునికన్న వస్త్రమునే యధికముగ నెన్నందగునా? చక్కఁగా విమర్శించిన సత్యము కన్నులకుఁ గట్టును. బాహ్యసౌందర్యము, లావణ్యము, శోభ అంతరమందలి తత్త్వమువలననే సంభవించు చున్నది. అట్లుఁ గాకుండిన మరణానంతరమందును నివి యుండవలయుఁగదా? ఈ తత్త్వమదృశ్యమై, వర్ణనాతీతమైనది, దేహమందు వర్తించుచుండును. ప్రతిమానవజనియం దుండు నీతత్త్వమునే గనుచుండిన, మహాత్మునికి సంసారమందలి వైషమ్యములు, వైపరీత్యములతని సామర్థ్యమును బలమును నధికముగ నభివృద్ధిఁజెందించుచుండును. గ్రీసుదేశమం దిట్టి మహాత్ముఁ డొకఁడుండెను. ఆయన భార్య యధిక కోపస్వభావము కలదిగా నుండెను. ఒకానొకదినంబున నా విద్వాంసుఁ డేదో యొక్క తత్త్వముం గూర్చి గాఢముగా యోచించుచుండు సమయమున నతని భార్య భర్తకడకువచ్చి యేదో సంగతిఁ జెప్ప నుద్యమించె ఆయన దృష్టిని త్రిప్పఁబూనెను గాని యాయన కించిత్తై తన ధ్యానమునుండి తొలఁగఁడయ్యెను. తాఁ దెలిసి కొన దలంచిన తత్త్వమును సంపూర్ణముగ గుర్తెఱుంగఁగలుగు

నంతవఱకు దానిని వదలు స్వభావ మతనికి లేకయుండెను. తాఁజెప్పఁబూనిన దానిని వినక పెడచెవి నిడెనని యెదందలచి కోప మావేశము కాఁగా నామె మబ్బులోని యుఱుముల నలెను ఝుంఝామారుతము భంగి నెలుఁగెత్తి బిగ్గఱగా నఱవసాగెను గాని యా పండితుఁడు కొంచెమైనను తొణఁకఁ డయ్యె. ప్రకోపానలగ్రమానస యై యధికసంరంభముతోఁ బెరడులోనుండిన పేడనీళ్ళకడవం దెచ్చి భర్తనెత్తిన కుమ్మరించెను. అప్పుడు ప్రపంచమందలి ప్రతివస్తువందును భగవంతుని దర్శించు యోగ్యతఁ గలిగిన యా మహానుభావుఁడు దరహసిత వదనారవిందుఁడై "పలుమాఱు మేఘము లుఱుముచున్నప్పుడు వర్షము కురియు" నను లోకోక్తి నేఁడు నిరూపింపఁబడెనని పలికి పక పక నవ్వెను ఇదివఱకెల్లను ఆమె ప్రచండంబుగఁ బరుషభాషణములు పలుకుచుండినపుడు వర్షము లేని వట్టి మేఘాడంబరముగా నుండెను. నేఁడో? వర్షముకూడఁ దటస్థించెనని నుడివి మరల నతండు అదే ధ్యానందుఁ దనచిత్తమును నియోగించెను. చిత్తమందెట్టి పం[illegible]ము లేక శాంతి ననుభవించు సామర్థ్యము ఆ మహాత్మునకుండెను. ఒక మనుష్యునకు స్వాధీనమైన విషయము మఱియొక మనుష్యునకు స్వాధీనము కాకయుండునా? ఇట్టి మహాపురుషులును, జితేంద్రియులును ఈ కాలమున లేరా? అనేకులు గలరు. మనము [illegible]ంచిన నా స్థితిం జెందగలము. కళత్ర

పుత్రాదులు బ్రహ్మసాక్షాత్కారమునకు నంతరాయము లని సామాన్యముగ జనులు వచింతురు. అది నిజముకాదు. తత్త్వ మెఱింగి మెలంగినవారలే, యీ పదవికి విశేష సహాయు లగుదురు. ప్రతి మనుష్యునకు నాంతరముగా నుండు తత్త్వమును బ్రత్యక్షానుభవమునకుఁ దెచ్చుకొనుటయే పరిణామము యొక్క పర్యవసాన మగుచున్నది. అట్టి తత్త్వములో నేకత్వము సిద్ధించునటులన, బురుషుఁ డనుభవజన్య జ్ఞానమును సంగ్రహించుచుండవలయును. ప్రథమమున భార్యాపుత్రాదులతో నైక్యమును బొందఁ బ్రయత్నింపఁ దగును. క్రమక్రమమునఁ బ్రపంచమంతటితో నైక్యమును బొందఁదగును. పురుషుడు గృహస్థుఁడు గాకుండిన నన్నివిధములైన యీ కర్షణములకు లోనై యుండును. నానా దిగాగత ఝంఝూనిల సంరంభ ప్రసాదములకు లోనైయుండు చుక్కాణిలేని పడవభంగి వివాహముకానివాఁడు ప్రపంచమందు సంచరింప వలసియుండును. సత్యము సర్వదా యప్రియముగా నుండును. లోకులెన్నఁడును సంతోషపూర్వకముగా సత్యమును గ్రహించియుండలేదు. కొంచెము కొలదిగా నన్ని కుటుంబములును, నయిరోపా, యమెరికా, యిండియా, జపాన్, మున్నగు దేశములన్నిటియందును దుఃఖభాజనములై వర్తిల్లుచున్న నని మన మెఱుంగమా? గృహములు సౌఖ్యకరముగాక జనులు పరితాపము నొందుటేల? నిష్కపటముగా

పరీక్షించి విమర్శించిన, సంసారమందలి వైషమ్యమునకుఁ
గారణము ప్రకృతిధర్మముల యజ్ఞానమేయని తెలియవచ్చును.
అవిద్యా ప్రభావమున నిజతత్త్వమును గుర్తింపఁగఁ జాలక
జనులు దుఃఖభాజను లగుచున్నారు.

మాముసలిముదిత యొకతె యొకసాధువుదగ్గఱకు వెళ్ళి
తన గృహమును కుటుంబమును విడిచి శ్రీకృష్ణమూర్తి
జన్మించిన పుణ్యక్షేత్రమగు బృందావనమునకుఁ బోవుట యు
క్తమా యని యడిగెను. ఆ సాధు వవ్వ డామెయొడిలో నుండిన
చిన్నపాపనిఁ జూచి, యా పాపఁ డామెమనుమఁ డని తెలిసి
కొని "నీ మనుమని నేత్రములనుండి నిన్నుఁ జూచుచున్న
దెవ్వరో గమనించి గ్రహింపు" మనెను, "అది భగవంతుఁడే
యగును. ఈ ముద్దుల మూటకట్టు పసిబాలుఁడు దుష్టత్వమే
యెఱుంగఁ డనఘుఁడు, పవిత్రుఁడు నగును." అని యావృద్ధ
స్త్రీ పలుకఁగా "నీవు బృందావనమునకు వెళ్లి యక్కడి శ్రీ
కృష్ణవిగ్రహమందుండు తత్త్వమును బూజించెదవు. ఇంతియ
కదా? ఆ సద్విగ్రహమందువలె నీ బాలుని విగ్రహంబునను
నాతత్త్వమునే దర్శింపఁగూడదా?' యని యాసాధువు ప్రశ్నిం
పఁగా నామెవ్వ కొంత భ్రమ నొందెనుగాని కొంతవడి
యాలోచించి తనలోఁదాఁ దర్కించుకొని యాబాలుఁడు
శ్రీకృష్ణుని యవతారమని పరిగణించి యాశరీరము మూల
ముగ శ్రీ × బూజింపఁదగునని నిర్ణయించుకొనెను. ఆ

శిశువు శరీరమందు వ్యాపించియుండి నేత్రములనుండి యవ లోకించుచు, శ్రోత్రములనుండి యాకర్ణించుచు, దేహాను సన్నిధంబుల నభివృద్ధిం జెందించుచున్న తత్త్వమే యావృన స్త్రీ పూజింపఁదలంచిన శ్రీకృష్ణతత్త్వం బని యాసాధు వుప దేశింపఁగా నామె యా బాలుని తన మనమనిగా నెంచక భగవంతునిగా నెంచఁదలంచెను. ఇటులు ప్రపంచమందలి ప్రతి వస్తువునందును భగవంతునిఁ జూడఁగలుగుట యభ్యసించిన సర్వసంగమును సంత్యజింప సాధ్య మగును.

రామతీర్థుఁ డీట్టిశక్తి లభించుట కెంతయో పరిశ్రమ చేసెను. తాఁ జెప్పిన విధంబుగఁ దనభార్యతో నేకత్వమును బొందుటకై ప్రథమమునఁ బ్రయత్నించెను. శాస్త్రవిహిత దాంపత్యధర్మములను రామతీర్థుఁడు నిస్సంగియై నెఱవేర్చెను. ప్రతిదినంబును రామతీర్థునిభార్య ఉషఃకాలముననే నిద్ర మేల్కాంచి, కాలోచితకృత్యంబుల్ దీర్చికొని, యప్పటికే ధ్యాననిష్ఠాగరిష్ఠుండై యుండు రామతీర్థుండు పరమార్థదర్శ నామృత లాభమునుబొంది, భగవంతునియం దైక్యమును జెంది, దేహమునకు మనసు ... యుండ నాని సగ్గ

అడు వెలి ... అని [illegible]

మగ్నమై యామె రూపాంతరమును బొందిన ట్లుండును. రాముని యాత్మయే తనయాత్మ యని గణించి కృతార్థతం జెందుచుండును. గాఢనిష్ఠాపరాయణురా లైన రామతీర్థుని భార్య యతనియం దైక్యమును జెంది తానే ధ్యానించు చున్నటులును, భగవ దైక్యమును జెందినటులు సాక్షాత్కార సుఖము నొందుచుండును. భర్తను భగవంతునివలె, భార్య పూజింపవలయునను శాస్త్రవిధిని రామతీర్థుని భార్య యా చరణయం దుంచుచుండును. పతి పరమాత్మ యని భావించు పత్నియొక్క మానసికశక్తి పతిని భగవదైక్యసిద్ధిం బొందిం చుటయందు సాహాయ్య మొనరించుననియు, సాక్షాత్కార మొందిన పతివలన పత్నియు నుపకారమును బొందుచుండు ననియు, దంపతుల యాత్మైకత్వమునకే వివాహ మేర్పడె ననియు, నట్టిస్థితియే సౌఖ్యదాయ మైనదనియు, నానవాకృతి, ముఖవర్ణము, గాత్రసౌందర్యము, శరీర రూపలావణ్యములం ద నురక్తి కలుగుటచేం దటస్థమగు వివాహ సంబంధముల సౌఖ్య కరములై, పరాభవహేతువులై, పరంగుచుండుననియు రామ తీర్థుం డమెరికాఖండ[illegible]నూసించెను.

డెను. సాధారణముగ జనులు తమ వాత్సల్యమునకు గృహ మునే యవధిగా నుంచికొనియెదరు. రామతీర్థుండును నతని భార్యయు గృహమును తమ వాత్సల్యమునకు మధ్యభాగముగఁ జేసికొని ప్రపంచమందంతటను వారి యపారమైన ప్రేమను బ్రసరింపఁజేయుచుండిరి. వీరి విశుద్ధమైన ప్రేమ యతిథియభ్యా గతి బృదంబునకు నత్యంతమైన తృప్తియు, నానందమును గలుగ జేయుచుండెను. రామతీర్థుని యింటికి వచ్చిన వారలందఱును జ్ఞానమును సంపాదించుకొని వచ్చినప్పటి కన్న ఘనమైన స్థితియందు వెళ్ళుచుండురు. ఇట్లొనర్చుట వారలకు ముఖ్యమైనధర్మం బని వారిరువురును దలంచు చుండిరి. మృష్టాన్న మృదుశయ్యల నమర్చుటయందే తృప్తిం జెందక తమ యింటికి వచ్చినవారికి నంతకన్న మిన్నయగు జ్ఞానబోధ నొనరించుచుండిరి. తమ యఖండప్రేమను వారికి పంచియిచ్చుచుండిరి. రామతీర్థుని యాతిథ్య మనంతమై యన శ్వరమై సదానందదాయకంబైన విశుద్ధప్రేమగా నుండెను.

ఆత్మ సాక్షాత్కారము

మొట్టమొదట రామతీర్థుఁడు శాస్త్రీయ బ్రాహ్మణుఁ డుగ నుండి సనాతనధర్మసభలందు భక్తిని గుఱించియు, శ్రీ కృష్ణమూర్తిని గుఱించియు నుపన్యసించు చుండెను. అట్టి సమయములం దతని నేత్రములనుండి బాష్పములు జల జల రాలుచుండెను. ఆధ్యాత్మికవికాసము నొందుచున్న యా

యవస్థయం దనేక పర్యాయములు కాళీయఫణామణుల మీఁద నృత్యము సేయుచు నధరతలంబున నున్న పిల్లనగ్రోవిని ముఖమారుతంబునఁ బూరించుచు, నీలమేఘశ్యామసుందర విగ్రహుండును, భక్తానుగ్రహుం డగు నా కృష్ణుండు ముఖాముఖిగ నిలుచుచుండ నుత్ఫుల్లనయనంబులతో ననన్యచింతతో నా భగవంతునిఁ దా దర్శించెనని రామతీర్థుఁడే వచించెను. ఇయ్యది చిత్తైకాగ్రతయం దొక విశేషావస్థయనియు, భావనాబల మనియు, రామతీర్థుఁడు నుడివెను.

సంపూర్ణమైన యాత్మసాక్షాత్కారము నొందుటకై రామతీర్థుఁ డహోరాత్రములు కృషిచేసెను. రావీ నదీతీరమున ననేకరాత్రు లుచిత్తైకాగ్రతకు వలయు నాధ్యాత్మిక వ్యాయామములను రామతీర్థుఁ డభ్యసించుచు వచ్చెను. అనేకరాత్రు లతని ప్రక్కమీఁది దుప్పటి రామతీర్థుని కన్నీళ్లచేఁ దడిసియుండుట యతనిభార్య గమనించుచుండెను. లాహోరు నగరమందు కుటుంబముతో నుండిన కాలములో సెలవైనప్పుడెల్ల హిమాలయ ప్రాంతమందలి యరణ్యములకు రామతీర్థుఁడు వెళ్ళుచుండెను. అక్కడ నుపనిషత్సారవిమర్శముం గావించుచు బ్రహ్మవిద్యా రహస్యములను గ్రహించుచుండెను. హృషీకేశము దగ్గఱ నుండు బ్రహ్మపురి కాంతారంబులందుఁ గడపట రామతీర్థుఁ డాత్మసాక్షాత్కారముం బొందెను. ఆయన కష్టములు గట్టెక్కెను; కృతార్థుఁ

డయ్యెను. ఇట్టి కృతార్థతం జెందిన పిమ్మట రెండు సంవత్స
రములు దన భార్యతోఁ గాఁపురముచేసి రామతీర్థుఁ డామెకు
వేదాంతము నుపదేశించెను. గురువైన భర్తను బూజించు
టకై పుష్పములు దీపధూపములు సమకూర్చుకొని యామె
శ్రద్ధాభక్తులతో నతనినిఁ బూజించుచుండెను. కొంచెము
దూరముగఁ గూర్చుండి భర్తృశరీరముపై దృష్టిసారించి తచ్ఛ
రీరము లక్ష్యమగువఱకును నటులఁజూచి ఓంకారమును జపము
చేసి భర్తయందలి యాత్మను ధ్యానించి, తనలోఁ దానే భగ
వంతు నవలోకించుచు రామతీర్థునిభార్య యానంద మనుభ
వించుచుండెను. రామతీర్థుఁడు దాఁ గృతార్థుఁ డగుటయే
కాక, తన భార్యను గూడ కృతార్థురాలినిగా నొనర్చెను.
ఇబ్భంగి జితేంద్రియులై దేవభావములనే మఱచి వారిద్దఱును
బంధవిముక్తులై జీవన్ముక్తులైరి. ఇద్దఱును నిష్కాములై
యాత్మానుభవానందము ననుభవించుచుండిరి.

సన్న్యాసము.

1893 సంవత్సరాంతముననో, 1899 సం॥ము ప్రారం
భముననో, లాహోరు నగరమును విడిచి రామతీర్థుఁ
డరణ్యవాసమునకై వెళ్లెను. 1899 సంవత్సరాంతమందు
రామతీర్థుఁడు సన్న్యాసాశ్రమమును స్వీకరించెను. రామ
తీర్థుఁడు లాహోరు నగరము విడిచి వెళ్లినప్పుడు పరిషియన్
భాషయందు రచియింపఁబడిన విష్ణుపురాణమును జదువు

చుండెను. పరిషియన్ భాషనుండి యీ పురాణము పంజాబీ భాషలోనికి భాషాంతరీకరింపఁబడెను. పంజాబీ విష్ణుపురాణ మున కన్న విశేషముగ నల్ల కంబళి బావాజీగా రనుభవ ప్రకాశ మను గ్రంథమును రచించిరి. ఇందా నల్లకంబళి బావాజీయొక్క మానసిక ఔన్నత్యము, ఔదార్యము, మాహాత్మ్యము, కనఁబడుచుండును. ఈ మహాత్ముని ప్రభావంబున నెన్నియో ధర్మశాలలు, వంతెనలు, పాఠశాలలు, మున్నగు ధర్మకార్యంబులు నేఁటివఱకును పంజాబు దేశమందు జరుపఁబడుచున్నవి. ఈ మహాత్ముని యనుభవ ప్రకాశమే రామతీర్థుని యాత్మసాక్షాత్కారమునకుఁ దోడయ్యెను.

1902-వ సంవత్సరము మధ్యభాగమువఱకును రామతీర్థస్వామి నదీతీరము లందును, నిర్జనారణ్యము లందును, హిమాలయ శిఖరములందును, నాత్మధ్యాన పరాయణుఁడై కాలము గడుపుచుండెను. చైతన్యుని ప్రేమానందభరము, తుకారాం నానకుల మాధుర్యము, కబీరు ఫరీదుల యాత్మైకాగ్రత, ప్రహ్లాద ధ్రువుల భక్తి, యన్నియు రామతీర్థుని యందు మూర్తీభవించియుండెను. సర్వదా ధ్యానశీలుఁడై రామతీర్థుఁ డాత్మానుభవానందమును గ్రోలుచుండెను. గంగానది యుద్భవించిన స్థానమునుండి, సాగర సంగమము వఱకును రామతీర్థుఁడు దినమునకు 40 మైళ్ళ చొప్పున నిష్కాముఁడుగను పవిత్ర హృదయుఁడుగను, పాదచారియై వెళ్ళి మహా

త్మల దర్శనలాభముం బొందెను. ఈ సంచారమందు రామ తీర్థుని కెదురుగాఁ బెద్దపులులు నెలుఁగుబంటులుఁ దోఁడేళ్లు మహా సర్పములు వచ్చెనుగాని రామతీర్థుఁడు కొంచెమైనను జంకలేదు. నిర్భయముగా వానియందలి తత్త్వము నతఁడు గమనించుచుండఁగ సవియు రామతీర్థుని సేవించి మెల్లగాఁ దిరిగి వెళ్ళుచుండెను. నిర్భయముగా నుండినఁ గీడెంతమాత్ర మును సంభవింపదు. హిమాలయ పర్వతములందలి యరణ్య ములందు రామతీర్థుఁడు సంచరించుచుండఁగా, నొక పర్యాయ మొ యెలుఁగుబంట్లు వచ్చి రాముని దారుణమైన చూపులతోఁ జూచెను. రాముఁడు తిరిగి వానియందలి తత్త్వమును వాని నేత్రములనుండి యవలోకించెను. అవి యెట్టి హానియు నొన రింపక మరలిపోయెను. ఇది యంతయు రాముని నిర్భయ త్వమువలననే కలిగె నని జయము యొక్క రహస్య మను నప న్యాసమందు 1903 సంవత్సరం జనవరి తే 26 దిన స్వర్ణ కవాట భవనమందు రామతీర్థస్వామి అమెరికా దేశస్థులకు జెప్పెను.

"శ్లో॥ నైనం ఛిన్దన్తి శస్త్రాణి నైనం దహతి పావకః ।
నచైనం క్లేదయన్త్యాపో నశోషయతి మారుతః॥"

"ఆత్మను శస్త్రములు ఛేదింపఁజాలవు. అగ్నిదహింపఁ జాలదు. ఉదకములు తడపంజాలవు. వాయు వేఁడింపఁ జేయఁజాలదు" అను భగవద్గీతావాక్యమందలి యాత్మ స్వ

రూపమును నిరూపింప సామర్థ్యము గలిగిన రామతీర్థస్వామికి భయ మేల కలుగును?

గంగాతీరంబున నొకనాఁడు రామతీర్థస్వామి కూర్చుండి వెల్లువ వచ్చుచుండఁగఁ గనుచుండెను. ఉభయపార్శ్వములందునుండు చెట్లు, చేమలు, పుట్టలు, పొదలు, క్రమక్రమముగ మునుఁగ నారంభించెను. అప్పు డక్కడ నొక్కమహా వృక్షంబుండెను. ఆ వృక్షశాఖలమీఁద నొకకోఁతి తన బిడ్డలతోఁగూడ నివసించుచుండెను. వఱదవచ్చినది మొదలా చెట్టునకు నీరు తగిలి క్రమక్రమమున నీరు హెచ్చి కొమ్మలవఱకు నీరెక్కెను. కడపట ఆ కోఁతి కూరుచుండిన కొమ్మకు నీరుతగిలెను. ఆ కోఁతులన్నియు భయముఁజెంది చెట్టుకొననుండిన శాఖపై కెక్కెను. చిన్నకోఁతులన్నియుఁ దల్లిదగ్గఱఁజేరెను. రామతీర్థుఁ డావిషయమును గమనించుచు నా కోఁతులను సంరక్షించు నుపాయము గానలేక పరితాపపడుచుండెను. వెల్లువ హెచ్చిహెచ్చి యుదకము వృక్షాగ్రమునంటెను. ఆ పిల్లకోఁతులు తల్లిం జేరి కౌఁగిలించుకొని వ్రేలాడుచుండెను. ఆ పెద్ద కోఁతికాలిక్రిందికి నీరువచ్చెను. ఏవంకఁజూచినను నీళ్లతో నిండి యుండుటం జేసి తప్పించుకొను నుపాయముఁ గానక యమిత భయమునొందినయావానరముతనబిడ్డలగు నాచిన్నకోఁతులలో నొకదానింబట్టి కాలిక్రింద వేసికొనెను. ఇంకను నీరుహెచ్చెను. మఱియొకబిడ్డనుబట్టి బలవంతముగాఁ దిరుగఁ దన కాలక్రింద

నైచికొనెను. ఇంక నావఱద యధికమయ్యెను. మూఁడవ బిడ్డనుగూడ నదేవిధంబుగఁ గ్రూరంబుగాఁ దనకాలిక్రింద వైచికొని దానిపైఁదనకాలుంచెను. తన బిడ్డలప్రాణములకన్నఁ దనప్రాణము హెచ్చయ్యెను. స్వశరీరమునకుఁ గష్టముగలుగకుండునంతవఱకు బిడ్డలయందు ప్రేమయుండును. తనప్రాణమునకు హాని కలుగనుండిన, సామాన్యజనులలో నేమానవుఁడైనను నాలిని బిడ్డలను ధనమును సర్వమును సంత్యజింపసిద్ధపడును. తనప్రాణ మెంత తీపయ్యెనా వానరమునకు! ఇదియే ప్రపంచస్వభావము. ఆ కోఁతికి సౌఖ్యము తనయందుఁగాక తనబిడ్డలయం దుండిన, నట్టి సౌఖ్యము నిచ్చు బిడ్డలఁ జేతులార వఱదకు నొప్పగించునా? లోకమం దంతటికిని సౌఖ్యము సౌఖ్యఁమనునది వారివారి మనోభావములందుఁ బుట్టుచున్నది గాని వెలుచోట వాస్తవముగఁ గలుగుట లేదు. రామతీర్థుఁ డీవిషయమును సాన్‌ఫ్రాన్సిస్కో నగరమందు శాస్త్రపరిషత్భవనంబున 1902 వ సంవత్సరంబున డిసెంబరు తే 17 దిన ఆ దేశస్థులకు నుపన్యసించెను.

ఇంకొకప్పుడు రామతీర్థుఁడొకస్వామిని (సన్న్యాసిని) జూచెను. ఆ మహాత్మునకొక పెద్ద కురు పుండెను. ఆ కురుపు పుండయ్యెను. ఆ పుండు చీముచేఁ గప్పఁబడి యమిత దుర్గంధమును వ్యాపింపఁజేయుచుండెను. ఆ కంపునకా పుండునందు పెక్కుపురుగులు జన్మించి, కుళ్లిన పుండుస్థలమందు లుకలుక

లాడుచుండెను. ఆ పురుగు లా చీమును ద్రాగుచు బలిసి యా మహాత్ముని కుళ్ళిన శరీర భాగమునుండి క్రింద జలజల రాలు చుండెను. పురుగులు నశించుట కెట్టి యౌషధము నైన నా స్వామి యుపయోగింపకుండెను. అంతియగాక క్రిందఁ బడుచున్న పురుగులను దీసి తిరిగి పుండునం దుంచుకొనుచుం డిన యాస్వామి ఈషత్తైనను బాధనొందకుండ, పక పక నవ్వుచు 'ప్రపంచమందుండు ప్రతి క్రిమికీటకమునకును నా శరీరమునందు స్వాతంత్ర్యము కలదు. ఈ విశాల ప్రపంచ మంతయు నాదే యగును. విశ్వమంతయు నా శరీరము; గాలియు భూమియు నాకు నుదుపులు, చెప్పులునై యున్నవి." అని చెప్పుచుండెను. ఈ స్వామి బ్రహ్మసాక్షాత్కారముం జెందిన సన్న్యాసిగాన, నమితోల్లాసముతోఁ దనశరీరము నీఁగలకును క్రిమికీటకములకును, నాహారముగ నివేదించెను. ఇది యత్యద్భుతము గదా?

భగవంతుని యందలి ప్రేమయొక్క స్వభావమును దెలుపుటకై రామతీర్థుఁ డీక్రింది విషయమును వివరించెను. పూర్వకాలమున మనదేశంబున దీపముల నుంచుటకు మట్టి ప్రమిదలే యువయోగపడుచుండెను. ఒక యింటివారు తమ గృహమందలి దీపములను వెలిగించిన తోడనే, యా కాలమం దిప్పటివలె నిప్పుపెట్టెలు లేనందున కడమ యుండ్లవారలందఱు నాయింటి వెళ్ళి తమదీపములను వెలిఁగింపుకొనుచుం

డిరి. ఒకానొకదినమందు బృందావనమందుండిన చిన్న బాలకృష్ణునియం దధికమైన యనురాగము కలిగినయొకకన్యక, దీపమును వెలిగించుకొని వచ్చెడి నెపంబున చమురువత్తి గల ప్రమిదను జేతఁగొని కృష్ణుని తండ్రియగు నందుని యింటికి వెళ్లెను. ఇంక నెన్నియో గృహములందు దీపములు వెలిఁగించి యున్నను నందుని యింటికే యాకన్యక వెళ్ళుటకుఁగారణము ముద్దులు మూటగట్టెడు శ్రీ కృష్ణమూర్తియొక్క దివ్య సుందర విగ్రహమును గన్నులపండు గగునటులు చూచుటకేయై యుండెను. నందుని యింటి కాకన్యక వెళ్ళెను. ప్రమిదలో వెలుఁగుచున్న దీపమునందు దాఁదెచ్చిన ప్రమిదలోని వత్తిని వెలిఁగించుటకై దీపము దగ్గఱకుఁ బోయినను నాబాలిక కన్నులాదీపమందుండక బాలకృష్ణుని మోము వైపు తిరిగెను. అతి మోహనమై యానందకరమైన యాననము నవలోకించుచుండఁ బ్రేమాతిశయంబున నాకన్యక మనంబు కృష్ణుని శరీర లావణ్యమునందు మగ్నమైయుండుటం జేసి వత్తికి బదులు తన ప్రేళ్ళంటుకొని కాలుచున్నను ఆ బాలికకుఁ దెలియకుండెను. ఆ బాలిక శరీరమును వదలి బ్రహ్మానంద మనుభవించుచుండెను. దీపము వెలిఁగించుకొని వచ్చుటకై వెళ్లిన కొమార్తె యింకను రాకుండుటకుఁ గారణమేమై యుండునో యని యా కన్యక తల్లి తలంచి, దిగులుఁజెంది, యా పిల్లను వెదకఁ బ్రారంభించెను. ఇరుగు పొరుగున నుండిన యిండ్లకు వెళ్లి పిల్లను గానక కడ

పట నందుని యింటిలోనికి వెళ్ళి, దీపమందు చేతి(వేళ్ళుతగులం బడి, వంకర తిరిగి బొగ్గులగుచుండినను దెలియకుండిన తన కొమార్తెను జూచి యేమియుండో(పక, నోటం(తడిలేక, మాట రాక, భోరున నేడ్వసాగెను. కొంతసేపటి కాబాలికకుఁ దెలివి వచ్చెను. ఇయ్యది పరిపూర్ణమైన (పేమను (బబోధించు చున్నది. గోపికాస్త్రీలకు శ్రీకృష్ణునియం దుండిన గాఢాను రాగమున కీ విశుద్ధమైన (పేమయే మూలాధారముగా నుండెను. "త్వమేవాహం" (నీవే నేను) అను భగవంతునికి నాత్మకును గల సంబంధ మనుభవమునకు వచ్చినపుడు కలుగు మానసికస్థితిని దెలియజేయుటకై పై సంగతిని రామ తీర్థుఁడు నిదర్శనముగ అమెరికాదేశ నివాసులకు 1902-వ సం॥రము డిసంబరు 6-వ తేది శనివారమునాఁడు సాన్‌(ఫాన్ సిస్కో నగరమున యతిసమాజ భవనమందు "మతముయొక్క యుద్దేశ్యము' అను విషయమై యుపన్యసించుచుఁ జెప్పెను.

హిమాలయ నివాసము.

హిమాలయ పర్వతము లందు దయ్యములకుఁ బేరు పడిన యొకగుహ కలదు. ఆ గుహకుఁ జుట్టు(పక్కల నుండు పల్లెలలో నుండిన జనులు "అనేక యతు లొక్కరాత్రికే పరలోకగతులై"రని రామతీర్థునితోఁ జెప్పిరి. ఆ గుహయొక్క వృత్తాంతమును విని మూర్ఛనొందిన యాత్రికులు కొంద ఱుండిరి. ఆ గుహలో నివసింపఁదలంచితి నని రామతీర్థుఁడు

పలుకఁగా వార లందఱు నాశ్చర్యమును జెందిరి. చెప్పిన విధంబుగా మాటతప్పని రామతీర్థుఁడా గుహయం దనేక మాసము లుండెను గాని ఒక దయ్యమైనను, ఒక పీడయైనను, నతనికిఁ గానరాకుండెను. మహాత్ముని జూచి దయ్యములు తొలఁగకుండునా? దయ్యములు కనఁబడకున్నను లోపలఁ బాములు, తేళ్ళును, వెలుపల వ్యాఘ్రములు నుండెను. ఇవి యెవ్వియు రామతీర్థుని కెట్టి హానియుఁ గలిగింప లేదు. రామతీర్థునికి దయ్యములున్నవని యభిప్రాయము కలదు. ముక్తపురుషులు చచ్చినపిమ్మటఁ దిరిగి దయ్యములై బ్రతికియుండరనియు బద్ధులగు వారిలో ఇంద్రియములకు బానిస లైనవారలు దయ్యపు వేషమున శరీరమును విడిచియు నుందురనియు రామతీర్థునికి నమ్మకము కలదు.

హిమాలయారణ్యములందు వసించుచుండెడు సాధువులు ఓంకారమును మననము చేయుచుందురు. మఱిదేనినైనను బాడుచు సంగీతవాద్యములను వాయించుచుండెదరు. అనేక పర్యాయములు లా యడవులలో నుండు సర్పములు, జింకలు, అడవిమృగములు, తమ నెలవులను విడిచి యా సాధువుల దగ్గఱకు నట్టి సమయములందుఁ జేరుచుండును. సంగీతవిషయమే తెలియనట్టియు ఓంకారమే గుర్తింపఁగ నట్టియు నా మృగములమీఁద విచిత్రమైన ఫలితమును గేవల శబ్దమే కలుగఁజేయుచుండఁగా సరియైన కాలమం దా శబ్దమునే విడువక

యుచ్చరించుచుండిన మనకు మేలు కలుగకుండునా? ఓంకారము నుచ్చరించుట, భావించుట, కార్యమందు వినియోగించుటలు కలిగిన మనుష్యులందఱును లోకమునకు భగవంతుని వలె నుండెదరు. త్రికరణశుద్ధిగా ఓంకారజపము సలుపుచుండుటచే మహాఫలితములు కలుగు ననియు, ఓంకారభావమును గుర్తెఱుంగక పోయినను కేవలోచ్చారణమువలననే లాభము కల దనియు రామతీర్థుఁడు వచించెను. పైని నుడివిన సాధువులను సామాన్యులకలవిగాని పుణ్యక్షేత్రములను, ఋష్యాశ్రమములను, మహాత్ములను సందర్శించుచుఁ బ్రశాంత చిత్తముతోఁ బవిత్రహృదయముతో హిమాలయారణ్యములందు మునులతోఁ జేరి బ్రహ్మనిష్ఠుఁడై పరఁగుచుండెను. ఒకనాఁడు రామతీర్థుఁడును నా మునులును సభ చేరి స్వస్వరూపానుసంధానము చేసికొనుచుండిరి. అట్టిసమయమునం దొకఁడక్కడికి వచ్చి రొమ్ము కొట్టుకొనుచుఁ బెద్దపెట్టున నేడ్వసాగెను. ఒక్కరు నాతనివంకఁ జూడరైరి. రామతీర్థుని పుత్త్రుని మరణమునకై, యా బాలునికి బంధువైన యా మనుష్యుఁడు దుఃఖించుచు రామతీర్థుని కావార్త తెలుపుటకై యక్కడకు వెళ్లెను. ఎవ్వరు నతనివంకఁ జూడనందున నతఁడు కూర్చుండెను. కొంతసేపటికి అతనితో నెమ్మదిగా, శాంతముగా విశదముగా రామతీర్థుఁడు మనస్స్థైర్యమును జెందమని చెప్పగా రామతీర్థుని కుమారుని మరణమువలనఁ దనకు గలి

గిన దుఃఖమును భరింపఁజాలినని యాతఁడు నడిచెను. ఆ సభలో నుండిన వారి కేకైన, గొంచమైనను జలనము కలుగలేదు. వారలందఱు ఆ సమయంబునఁ బ్రతివస్తువును భగవత్స్వరూపముగ నెన్నుచుండిరి. భగవంతుని దప్ప మఱెద్దియు వారు చూడఁజాలకుండిరి. దైవతత్త్వమే యెల్లెడల వారికిఁ గనఁబడు చుండెను. రామతీర్థుఁ డీక్రింది విధంబునఁ బలికెను. "సోదరా! ఆ చనిపోయిన బాలునికి నీవు సంబంధి వని వచించుట యెవరో వచ్చి అయ్యా! గాలివీఁచుచున్నది, నదులు పాఱుచున్నవి అని చెప్పినట్లున్నది. గాలి వీచుచున్నను, నదులు పాఱుచున్నను నేమి? అది స్వభావమే కదా? కలఁతనొందవలసిన కారణమేమున్నది? ఇందులో వైపరీత్య మేమియు లేదు. అదే విధముగా నీవువచ్చి నాకొమారుఁడు మృతినొందెనని చెప్పుటచే విశేష మేమియుఁ గానరాకున్నది. ఇదియు స్వభావధర్మమే కదా? పుట్టిన వారెల్లఁ జచ్చుటకే కదా జననం బొందుట? శాలాశాలయందుఁ జేరినవు డంపు సర్వకాల ముండవలయునని చేరుదుమా? ఒకతరగతి గడచిన పిమ్మట దాని పైతరగతికి వెళ్లమా? మిద్దెమీఁదికిఁ బోఁబ్రయత్నించిన మానవుఁ డొక మెట్టెక్కి యక్కడనే కూరుచుండియుండునా? మెట్టుపై మెట్టెక్కి యొక్కక్షణములో నామేడ నెక్కఁడా? ఒకజన్మమును విడిచినంగదా యింకొకజన్మ మెత్తుట? ఈ శరీరమును బ్రవేశించినపుడు దానిని విడువవలసియుండునని మనకుం దెలియదా?

కాఁబట్టి రాముని కుమారుఁడనినీవు చెప్పెను బాలుఁడు పరలోకగతుఁడైన నయ్యది స్వభావమే కదా? ఇం దేచిత్రమును లేదు. ఇది క్రొత్తసంగతియు కాదుఁ దీనివలన నీవు కలఁతఁ జెందఁ గూడదు. గోల్డీదినమున దీయించుకొంటి నని చెప్పిన విధమే కదా నీ పుత్త్రునిఁ బోఁగొట్టుకొంటి వని నుడువుట? పుత్త్రుఁడు శరీరమును విడిచెను. మంచిది. ఇందు వైచిత్ర్యమేమియుఁ గనంబడదు. ప్రాపంచికవిషయము లన్నింటి నిదేవిధముగ భావించుచు బంధములేకుండ ప్రవర్తింప వలయును. ఈ విషయము రామతీర్థుడు 1903-వ సంవత్సరము ఫిబ్రవరి 26 తేదిన అమెరికా దేశస్థులకుఁ జెప్పెను. ఇందువలన రామతీర్థునికొక కుమారుఁడు కలిగెననియు, నా కొమారుఁడు రామతీర్థుఁడు సన్న్యసించిన పిమ్మట మృతి నొందెననియు మనము గ్రహింపఁదగియున్నది.

రామతీర్థుఁ డాత్మధ్యానపరాయణుఁడై, తత్త్వమును సాక్షాత్కారమునకుఁ దెచ్చుకొని హిమాలయశిఖరములం దఖండానందము ననుభవించుచుండెను. అట్టి సమయమున నొకదినంబున నొకఁడు రాముని దగ్గఱకువచ్చి "ఓ అయ్యా! మిమ్ముల సందర్శించుటకు ఒకగొప్ప రాజకుమారుఁడు వచ్చుచున్నాఁడు' అనిచెప్పెను. "ఆయనవచ్చిన రామునికేమి?" అని రామతీర్థుఁడు అనెను. "అయ్యా! మీ సన్నిధికి వచ్చుటకై, వెలగలిగి సుందరములైన, దైదీప్యమానములైన,

వస్తువులను గొనఁబోవుచున్నాఁడు." అని యతఁడు బదు లిడెను. "నా కవి యెందున కేమి చేసికొనుటకు? రాజకుమారుఁడైననేమి? ఎవ్వరైన నా కేమి? నాకు సత్యము మాత్రము కావలయును. ఈ మిథ్యావస్తువులు క్షుద్రములు, నిరర్థకములు. నాకుఁ వీనియందుఁ బ్రీతి లేదు. నా సత్యము, నా యానందము, నా యాత్మ యివియే నాకుఁ జాలును. తుచ్ఛములైన ప్రాపంచికవిషయములందు నా కేమి సంబంధమును లేదు. ఈ రాజపుత్రులు ధనవంతులు. రాముని శరీరము దగ్గఱకు వచ్చెదరు. ఈ శరీరములందు రాముని కనురాగము లేదు. రాజాధిరాజులైనను జక్రవర్తులైనను సార్వభౌములైనను నా కేమి లాభము చేయఁగలుగుదురు? లాభము నా కేమి కావలయు" నని రామతీర్థుఁడు పలికెను.

హిమాలయమందలి మహారణ్యములందు రామతీర్థుఁడుండఁగా నతని మన స్స్వభావాత్మకమై, నిర్మలమై, నిశ్చలమై యుండు సమయములందు ప్రశస్తములైన భావములమోఘములైన తత్త్వము లత్యద్భుతమైన శక్తిఁ గలుగుచుండెను. ఇవన్నియు నీశ్వరప్రచోదితములే యగును.

గంగోత్తరీవాసము.

రామతీర్థుఁడు గంగోత్తరిలో 1901-వ సంవత్సరము ఆగష్టునెలనుండి యక్కడనుండి "జమ్నొత్తరి"కి వెళ్లి యక్కడ నొకనెలదినము లుండెను. గంగను వదలిన నెల

దినము లేండ్లు పూండ్లు గడిచిన విధంబుగ నుండుటంజేసి రామతీర్థుఁడు తిరిగి గంగోత్తరికై బయలుదేఱెను. సహజముగా యాత్రికులు "జమ్నోత్తరి" నుండి గంగోత్తరికి 10 దినములకు పైఁగా నడచి వెళ్ళుచుందురు. అట్లుగాక రామతీర్థుఁడు జమ్నోత్తరి వదలి మూఁడుదినములలో గంగోత్తరిం జేరెను. అది యడవిమనుష్యులు పోవునట్టి బాట. ఈ దారిని గొండమనుష్యులు తప్ప మఱెవ్వరును వెళ్ళరు. దీనికి ఛాయామార్గ మని పేరు. కొండ కాపు లావిధముగ నా మార్గమును పిలుచుచుండెదరు. మూఁడు రాత్రులు నిర్జనమైన గుహాంతరములందు రామతీర్థుఁ డుండవలసి వచ్చెను. ఆ త్రోవలో నొక్క పల్లెయైనఁ గానరాదు. ఒక్క గుడిసెయైనఁ గనఁబడదు. ఆ మార్గము పొడవుట నొక్క మనుష్యుఁడైనను గోచరము కాలేదు. సంవత్సరమునం దంతయు నామార్గము ఛాయలచేఁ గప్పఁబడి యుండుటచే ఛాయామార్గ మని దానికిఁ బేరు కలిగెను. ఈ ఛాయలు వృక్షములవలనఁ గలిగినవి కావు. అట్టి యున్నతమైన శిఖరములం దట్టి యతి శైత్యప్రదేశమందు వృక్షము లుండునా? ఈ బాట మేఘములచే నావరింపఁబడి యుండును. జమ్నోత్తరి గంగోత్తరి సమీపమున నుండు నడవిపల్లెలలోని గొల్లవాండ్రు తమ గొఱ్ఱెలమందలను మేపుటకై తీసికొనివచ్చి యడవులలో సంవత్సరమునకు రెండుమూఁడునెల లుంచెదరు. వార లీమార్గము

నెలుంగుచుఱు. యమునాగంగానదుల యొక్క యుద్భవ ప్రదే
శముల సంగమ మిందుండు. బండర్ పచ్ హనుమాన్ ముఖ
యను పేర్లు గలిగి మంచుతోఁ గప్పఁబడి యుండు పర్వతశిఖర
ములదగ్గఱ రామతీర్థుఁ డాగొల్లవారిని గలిసికొని నపుడు
వారివలన నా మార్గమును గనుఁగొనెను. పుష్ప
సమృద్ధిచే నా మార్గమంతయు సువర్ణమయమైన గుడ్డ పఱచి
నట్లుండెను. అక్కడ పసువు పచ్చనిపూలు, "ఊదా"
రంగు పుష్పములు, ధూమ్ర వర్ణంపుఁ బ్రసూనములు నతి
బహుళముగా నుండెను. కస్తూరివిరులు, నీలలోహిత కుసుమ
ములు, సువాసన గల సుమములు, చిత్రవిచిత్రవర్ణ ములు గల
సూనములు, సాలామిస్రీ మొదలగు నోషధుల నేక వర్ణముల
మచ్చలు కలిగిన యాకులు గల తీఁగెలు, కుంకుమపువ్వు,
మొదలగు మధురపరిమళము గల ద్రుమము లన్నియుఁ
జేరి యా పర్వత శిఖరముల నుద్యానవనములం జేయు
చుండును. ఎక్కడఁ జూచినను సుందరత్వ మొలుకు
చుండును. మలయమారుతము శోభాకరములైన వర్ణములు
గల పుష్పములను ముద్దిడుచు మెల్లఁగా వీచుచుండును.
పుష్పసువాసన లొకటి వెంబడి యొకటి యైనను మిశ్రి
తములయ్యును, మనము కోరకయే మనల నెడతెగక సేవించు
చుండును. మహత్తరములైన యా మహీధర శిఖరములమీఁద
నానా విధములైన రత్నకంబళము... ...టులు పుష్ప

బాహుళ్యము గనఁబడుచుండును. ఆ శిఖరభూములు దేవతలకు, దేవాంగనలకు నృత్యరంగములుగా నుండనోపు. జల జల మని పాఱుచుండు కొండసెలయేళ్లును గొండ నెత్తముల నుండి క్రిందిపల్లపు భూములకుఁ బడుచు ఘోషను చేయు నదులును నక్కడ మెండుగ నుండును. కొన్ని పర్వతసానువుల నెక్కి నలుదిక్కులం జూచిన నెంతదూరంబైనఁ గానవచ్చును. అడ్డ మెద్దియు నుండదు. పర్వతములుగాని, మేఘములు గాని, మన దృష్టికి నాటంకము కలుగఁ జేయలేవు. కొన్ని పర్వతాగ్రము లాకాశమును దూఁటు పొడుచుకొని పోయిపోయి,యగోచరములై యున్నవి. ఇట్టిపర్వతరంగమందు గంగాప్రవాహము కన్నుల కెమురుగా నుంచునట్టి యొక తోఁపులోఁ బచ్చికబయళ్లలో నుండు కుటీరమునందు రామతీర్థుఁడు నివసించుచుండెను. రామతీర్థునితో నిద్దరు శిష్యులుండిరి. నారాయణ, తులారాం అని వారి నామములు. వారిద్దఱును ఇంకొకదిక్కున నుండిరి. ఈ కుటీరమం దుండిన రామతీర్థునికి శకుంతసంతానంబు సహవాసమై యుండెను. ఆ ప్రదేశము చల్లగా నుండినను మంచి యారోగ్యకరమైనదిగా నుండెను. గంగాప్రవాహగానము దేవదారుతరుగీతము విహంగగణకూజితము రామతీర్థునికిఁ బ్రకృతిరహస్య సంభాషణములయ్యెను. అచ్చోట గంగానదియొద్దు కడు విశాలముగా నుండును. ప్రవాహ మతివేగవంతముగా నుండును. అయిన

నా ప్రవాహమును రామతీర్థుఁ డనేకపర్యాయములు దాఁటి యుండెను. సమీపములో నుండిన కేదార, బదరీ శిఖరము లకు రామతీర్థుఁ డనేకపర్యాయములు వెళ్లి యుండెను. రామతీర్థుని వియోగముయొక్క తలంపే గంగాదేవికి దుఃఖ కరముగ నుండెను. ఆమె కాయాసము కలిగించి ఖిన్నత్వము కలిగించు నంతమాత్రము రామతీర్థుని కిష్టము గాకయుండె ను. పుట్టినప్పుడే చనిపోయిన తల్లిని గుర్తెఱుఁగక పోయినను, గంగాదేవిని దన తల్లిఁగా రామతీర్థుఁడు భావించుచుండెను.

సుమేరూదర్శనము.

జమ్నోత్తరి గుహయందు రామతీర్థుఁడు నివసించు చుండఁగా దినమున కొకపరి యాహారము పుచ్చుకొనుచుండెను. ఉర్లగడ్డలు (బంగాళాదుంపలు) మిరియములపొడి యతని కాహారమయ్యెను. ఈ భోజన మతని కజీర్తిని గలుగఁజేసెను. దినమున కేడుమాఱులు ప్రవర్తి యగుచుండెను. ఆ విధముగ మూఁడురోజులయ్యెను. ఇట్టి యనారోగ్య స్థితియందు నాలవ దివసంబునఁ జీఁకటితో నచ్చట నుండిన యుష్ణగుండములలో స్నానంబు గావించుకొని, కౌపీనధారియై సుమేరుదర్శనము నకు బయలుదేఱెను. పాదరక్షలు గాని, తలగుడ్డ గాని, గొడుగు గాని, యతనికి లేకుండెను. అక్కడ నివసించు దృఢ గాత్రులగు నయిదుగురు కొండ మనుష్యులు బొచ్చుటుడుపు లను ధరించి యతనవెంటఁ జనిరి. అతని శిష్యులగు నారాయణ

తులారాము ఘూర్సాలి గ్రామమునకుఁ బంపఁబడెి. ప్రథమం బున, శైశవంబున నున్న యమునానదిని మూఁడు నాలుగు పర్యాయములు దాఁటవలసివచ్చెను. యమునాతీరగహ్వర మును వార లంతటఁ జొచ్చిరి. కొంతదూరము నడువఁగా నక్కడ బ్రహ్మాండమైన గండశైలమువంటి మంచుగడ్డ యడ్డము వచ్చెను. ఆ గడ్డ 45 గజముల యెత్తు ఒకటిన్నర ఫర్లాంగు పొడవు గలిగియుండెను. ఇరు పార్శ్వంబులందు నున్నతమైన గోడలవలె దురారోహంబులైన పర్వతంబు లుండెను. రామ తీర్థుని యుద్యమంబునకు భంగంబు గలిగింప నెంచి యచ్చట నా పర్వతంబు లావిధంబుగ నుండె ననందగి యుండెను గాని బలిష్ఠమై వజ్రసమమైన యతని సంకల్పశక్తి ముందఱ నెట్టి యాటంకములైనఁ బటాపంచలై పోకుండునా? పడమటివైపున నున్న పర్వతము నెక్కుటకుఁ బ్రారంభించిరి. అక్కడక్కడఁ గాలూనుటకుఁ బట్టులేకుండుటచే "చా" అను పేరుగల మెత్తని కొండగడ్డియొక్క సన్నని పోఁచలలో కాలి బొటనవ్రేళ్లను దగిలించుకొనవచ్చును. దుర్బలమైనగడ్డిపోఁచలనే యాధారము చేసికొని శరీరభారమును వానిపై నుంచుటకు వీలులేనివారలై సువాసన గలిగినను, ముండ్లు కలిగిన గులాబీపొదల కాఁడలను తమచేతులతో వారు పట్టుకొని ప్రాఁకుచుండిరి. కొన్ని సమయములయందు మృత్యుముఖంబునఁ బడుటకు సిద్ధముగ నుండిరి. ప్రమాదవశంబున నెవ్వరైన జాఱిన పక్షమందుఁ

బాలాళంబునకు గొనిపోఁబడుట కెట్టి యనుమానము లేక
యుండెను. మృత్యువు ప్రతిక్షణంబునను ప్రత్యక్ష మగుటకు
సిద్ధముగ నుండి వారిని వెంబడించుచుండఁగా ముక్కాలుగంట
సేపావింధముగ నాకొండ నెక్కిరి. అక్కడిగాలి సుగంధియై,
యానందప్రదమై సారవంతమై యుండెను. ఇట్టి యపాయకర
మైన సాహసకార్యముచే నా మంచుగడ్డను దాఁటి యావలికి
పోఁగలిగిరి. ఇక్కడ యమునానదిని వారు విడిచి యింకొక
కొండ నెక్కవలసివచ్చెను. దారి లేదు. కాలిబాటయైనఁ గనఁ
బడకుండెను. దట్టమైన యొకయడవి యుండెను. ఆ యడవిలో
చెట్లయొక్క యాకులు తప్ప మఱేమియుఁ గానరాకుండెను.
మనుష్యులకుఁ జొచ్చుట కసాధ్యమైనయరణ్య మయ్యది. రామ
తీర్థుని శరీర మక్కడక్కడ ముండ్లుచే గీచుకొనిపోయెను. ఈ
యరణ్యమం దొక్కగంటకాలము కష్టపడి దానిని వారు
దాఁటగలిగిరి. చిన్న చిన్న చెట్లు గలిగిన బయలునకు వారు
వచ్చిరి. ఇక్కడను మంచి సువాసనతోఁ గూడిన చల్లనిగాలి
వీచుచుండెను. అందఱు నలసటఁ జెందిరి. మంచుచే భూమి
మీఁదఁ గాలు జాఱుచుండెను. అనారోగ్యస్థితియం దున్న
రాముఁడు మిక్కిలి యారోగ్యవంతుఁడై తోడ వచ్చినవారి
కన్న ముందుగ వెళ్లుచుండెను. ఎక్కియెక్కి వర్షములు
కురియునటువంటి స్థలమునకు వారు వెళ్లిరి. అక్కడ మంచే
వర్షమువలెఁ గురియుచుండును. అక్కడఁ జెట్లు చేమ లేమియు

లేవు. ఒక పెద్దబండమీఁద రామునికై యతని మెట్టువికంబళిని పఱచిరి. ఆ ఝుంము రాత్రి పక్వముచేయఁబడిన బంగాళాదుంపలను రాముని కాహారమొసంగిరి. తోడివారును దానినే తినిరి. భుజించినపిమ్మట తిరిగి పర్వతము నెక్క మొదలిడిరి. పోఁగాఁ బోఁగా వారిలోనొక్కఁడింక నొక్కయడుగైనఁ బెట్టలేక క్రిందఁబడిపోయెను. వానినక్కడవిడిచి మిగిలినవారలు వెళ్లిరి. అతనివలెనే యక్కడక్కడ మఱి ముగ్గురు పడిపోయిరి. ఒక బ్రాహ్మణుఁడు మాత్రము రామునితోనుండెను. బాణములవలె నతివేగముగఁ బరుగిడుచున్న సుందరములైన మోఁదు దుప్పుల నక్కడ వారు గాంచిరి. నీ రెక్కడ వెదకినను గానరాదు గాని బండలక్రింద జలజల ప్రవహించు సందడి మాత్రము వినవచ్చుచుండెను. రామునితో నుండిన బ్రాహ్మణునొద్ద నెట్టుకంబళి, దూరదర్శనయంత్రము, ఆకుపచ్చని కన్నద్దములు, చిన్న చేతిగొడ్డలియు నుండెను. అక్కడ గాలి మిక్కిలి పలుచనగా నుండెను. వారి తలలమీఁదుగా రెండు గరుడపక్షు లెగురుచుండెను. నల్లనియూదారంగుగల ఘనీభవించిన మంచుతో నిండి యేటవాలుగా నుండు ప్రదేశమును దాఁటవలసి యుండెను. తోడిబ్రాహ్మణుఁడు తన గొడ్డలిచే నా మంచుకొండయందు మెట్లనమర్పఁబూనెను గాని యా మంచు చిరకాలముగ ఘనీభవించి యుండుటచేఁ గఠినమై యుండుట వలన గొడ్డలి పగిలిపోయెను. అప్పుడు మంచువర్షము కురి

సెను. అది వారికి దైవికముగా సుమేరువునకుఁ బోవుటకు మార్గమును గొంచెము సులభము చేసెను. చేతులలోఁ బొడుగైన కఱ్ఱలనుంచుకొని వాని నూఁతఁ జేసికొని పైకి వెళ్లఁగలిగిరి. మైళ్లకొలఁది విశాలమైన మైదానప్రదేశమం దక్కడ మిఱుమిట్లుగొల్పెడు తెల్లనిమంచు పఱచినట్లుండెను. రామతీర్థుని కధికానందము గలిగెను. రాముని యానందమునకు పట్టఁబగ్గములు లేకపోయెను. అద్భుతమై యున్నతమై శ్రేష్ఠమై ప్రకాశమైన క్షీరసముద్రమువలె నది కన్నుల కగపడుచుండెను. ఎఱ్ఱకంబళి భుజముమీఁద నుంచుకొని కాళ్లకు జోడు వేసికొని యతివేగముగ నా మంచుకొండమీఁద రాముఁడు పరుగెత్తసాగెను. అతనితో నెవ్వరును బోలేరు. ఒంటరిగ నామంచుకొండ నెత్తముమీఁద మూఁడుమైళ్లదూరము రామతీర్థుఁడు నడిచివెళ్లెను. కొన్నిచోట్లలో నతనికాలు మంచులో దిగఁబడెను. కష్టపడి బైటికి తనకాలిని బెళ్లిగించుకొనెను. కట్టకడపట నొక మంచుదిబ్బమీఁద రామతీర్థుఁడు తన యెఱ్ఱకంబళిని బఱచెను; దానిపైఁ గూర్చుండెను. ప్రపంచ సంబంధమైన యఱపు లల్లరులులేక నిశ్శబ్దముగా నుండిన యా ప్రదేశమందు రామతీర్థుఁడు శాంతిని నానందము ననుభవించెను. ప్రశాంతమై సుఖకరమైన యా నిర్జనప్రదేశము సర్వసంగపరిత్యాగము చేసిన రామతీర్థునికి మహానందమును గలుగఁజేసెను. పలుచనిమంచు మబ్బులనుండి దారిచేసికొని వచ్చుచుండిన సూర్య

కిరణములకాంతి వెండివలెఁ దెల్లగనుండిన యా మంచుప్రదేశ మంతయు నొక్కక్షణంబులో ధగధగ మను బంగారుమయ ముగా నొనర్చెను. బంగారుకొండగ నది మాఱిపోయెను. దీనికి సుమేరు వని పెద్దలు పేరిడుట సార్థకముగ నుండెను.

సుందరమందయానల కపోలములందలి మెఱ్ఱని రాగము, సుమేరువుయొక్క సర్వాతిశయమైన మనోహరత్వమందణుమాత్రమైయుండునా, యని శంకింపఁదగియున్నది. రామతీర్థునిభృత్యవేషముసుధరించి, యాయనమాటను శిరసావహింప సిద్ధముగా నుండిన ట్లాశోభాయమానమైన మంచు గన్పట్టెను. బ్రహ్మసాక్షాత్కారము నొందిన రామతీర్థునికిఁ దక్క మఱి యేరి కాస్థలములం దుండ సాధ్యమగును?

వసిష్ఠాశ్రమము.

రామతీర్థుఁడు వసిష్ఠాశ్రమమునందుఁ గొంతకాలము నివసించెను. ఆ యాశ్రమమునకు, జమ్నోత్తరి, గంగోత్తరి, సుమేరు, కేదారఁ, బదరీనాథ, మంచుకొండలు చేయి సాఁచి యందుకొనుటకు వీలగునను భ్రమ కలగించునంత దగ్గఱగాఁ గనఁబడుచుండును. ఈ యాశ్రమమును ధగద్ధగాయమానమైన వజ్రసానువులు పరివేష్టించియుండును. అక్కడ నుండు విశాలమైన మైదానమందు ఊదా, ఎఱుపు, పసుపు, తెలుపు రంగులుగల పుష్పము లనేకము లుండును. ఇం దనేకములు సుగంధములు గలవు. ఈ లతలను మొలకలను నక్కడినుండి

పెకలించి మనదేశమునకుఁ దెచ్చి నాటుకొనవచ్చును గాని యా బరిమళ ముండదు. ఐరోపాదేశపు పుష్పములు, ఆకులు, అని మనమనుకొను దొరలయిండ్లముందటి లతలు చెట్లు ద్రుమములు పొదలన్నియు హిమాలయంబులందుఁ గానవచ్చెడిని. ఆ మైదానము దేవతలకు నుద్యానవన మని భయపడి జను లెవ్వరు నచటికి వెళ్లరు. అందువలననే యక్కడి యంద మానందమయముగ నున్నది. ఈపుష్పభూమియందు రామతీర్థుఁడతిజాగ్రత్తతో నడుచుచుండెను. మృదుమధురములైన తూ ప్రసూనసంచయమునకు నెట్టి హానియైనఁ గలుగునేమో యని మనసునందు రామతీర్థుఁడు భయము చెందుచుండెను. పావురములు, కోయిలలు, నానావిధములైన పక్షులు, ప్రాతఃకాలమున రామునికి మేలుకొల్పులు పాడుచుండెను. కొన్నిదినము లుదయమునం దొక గొప్పసర్పము రామతీర్థుఁ డుండిన గుహాయొక్క పైభాగము దగ్గఱకు వచ్చి యొకవిధమైనశబ్దము చేయుచుండెను. మిట్టమధ్యాహ్న సమయమున గరుడపక్షులు మేఘమండలము నంటుకొని యాకసమునం దెగురుచు 'కృష్ణా' యని కూయుచుండెను. ఒకదినము రాత్రి యొక పెద్దపులి రామతీర్థునిదగ్గఱగా గంతులు వేయుచుఁ బోయెను. అక్కడ మంచిసరస్సొకటి యుండెను. ఆ సరస్సుచుట్టును పెద్దవృక్షము లుండెను. అన్ని వృక్షముల వ్రేళ్ళును ఆ సరస్సులోనికి దిగియుండెను. ఆ చెట్లన్ని

యు సరస్సు నీళ్లచే బ్రదుకుచుండినట్లు జీవప్రపంచమంతయుఁ బరబ్రహ్మ మను సరస్సునందు సంబంధము కలిగి యున్నదనియు, సరస్సునీరు చెట్లయందంతయుఁ బాఱుచున్నటులు తత్త్వము విశ్వంబంతయు వ్యాపించి యున్నదనియు, జగదుద్ధరణమునకు బ్రహ్మమే కారణ మనియు రామతీర్థుఁడు నిత్యోపదేశము చేసెను. ఆ శిఖరమందుండు గుహాలన్నియు వర్షముచేఁ దడపఁబడఁగ, రామతీర్థుఁ డక్కడ నుండుటకు వీలులేక యా దేవతల యుద్యానవనమును విడువవలసి వచ్చెను.

జగదేవి తృణభూమి.

మనోజ్ఞమైయున్నతమైన చదరపు తృణభూమిని రాముఁడు చేరెను. అచ్చటఁ దెలుపు పసుపు వర్ణములు గల మల్లె కుసుమములును గలియపండ్లు, జానపండ్లవంటి పండ్లతో నిండినపొద లనేకము లుండెను. రెండు సెలయేళ్లమధ్యఁ గడు దూర మొక పచ్చికబయ లుండెను. ఆబయలులో రామతీర్థుని కొాక కుటీరముండెను. ఆ కుటీరమునకు ముందు రమ్యమైన యడవిచెట్లతో నిండిన కొండచరియలు గనఁబడుచుండెను. ఆ తృణభూమియందు నున్నని పలకలవంటి బండలనేకము లుండెను. ఆ బండలే రామతీర్థునికిఁ గూర్చుండుటకుఁ బండుకొనుటకు నుపయోగ పడుచుండెను, అచ్చట దట్టంపుఁ దోఁపులు గలవు. ఎండ విశేషమైనపు డా తోఁటలలో తరుచ్ఛాయలందు రామతీర్థుఁడు విహరించుచుండెను. అక్కడను బెద్ద

వర్షము కురిసెను. ఇంకను బ్రహ్మాండమైన వర్షము కురియు నుండెను. అచ్చటి గొల్లపిల్లవాండ్రు రామతీర్థుని భగవంతునివలెఁ జూచుచుండినందునను దమ గొఱ్ఱె లనేకపర్యాయము లతితీవ్రముగాఁ బ్రవహించుచుండిన కొండ సెలయేళ్ల నాయన ప్రవాహమందీఁది దాఁటించినందున, తమ కృతజ్ఞతఁ జూపనెంచి రామతీర్థునికి మూఁడుగంటలలో నొక పర్ణశాలను నిర్మించిరి. అనుకొనినట్లుగా నా రాత్రి తీక్ష్ణమైన గాలివాన కొట్టెను. మూఁడునిమేషముల కొకపరి కన్నులు మిఱుమిట్లు చెందునటుల మెఱుపులు కలుగుచుండెను. పెద్దపెట్టున మేఘములు గర్జించెను. ఆ యుఱుములకు కొండశిఖరములు విఱిగి నెత్తిని బడునట్లుండెను. వర్ష మపరిమితముగాఁ గురియ సాగెను. పర్ణశాల దానికిఁ దట్టుకొనలేక పోయెను. వర్షధారలు పర్ణశాలయందంతయునిండెను. రామతీర్థుని పుస్తకములను గాపాడ కష్టమయ్యెను. ఒకగొడుగుక్రింద నా పుస్తకములను బెట్టుకొని కూర్చుండి రామతీర్థుఁడు తల దాఁచుకొనెను. గుడ్డలన్నియు తడిముద్దలయ్యెను. భూమి గడ్డిచేఁ గప్పబడియుండుట వల్ల బురద కాలేదు. కాని పైనుండి కాఱుచుండినవర్షధారలచే నేలయంతయు నీటితో నిండియుండెను. రామతీర్థుఁ డారాత్రి చేఁపలవలెఁ దాఁబేళ్లవలె నీళ్ళలోనే నివసింపవలసివచ్చెను. ఆ స్థితియు నతని కత్యధికంబైన యానందమును గలుగఁ జేసెను.

రామతీర్థుఁ డక్కడి కొండలలో దినమునకు నలువది మైళ్ల లెక్కను నడువఁ గలిగిన శక్తివంతుఁడుగ నుండెను. ప్రతి దినమును క్రొత్త క్రొత్త కొండల నెక్కుచుండెను. పుణ్యక్షేత్రంబుల దర్శించుచుండెను. మహాత్ముల సేవించు చుండెను. గృహమందును, భార్యయందును జన్మించిన ప్రేమను రామతీర్థుఁడు ప్రపంచమందలి తృణము, పుష్పములు, నదులు, నదములు, కొండలు, తిప్పలు, గుహలు మొదలగు నన్నిటియందును బ్రసరింపఁ జేసెను. ప్రతిదినంబును రాత్రింబవలును నొకటో రెండో వర్షపు జల్లులు పడుచుండెను. రాముఁడు పర్వతారోహణముఁ జేయునపుడును నా జల్లుల చేఁ దడపఁబడుచుండెను. అక్కడ దగ్గఱను గుహలు లేనందున మేఘములే యతనికి గొడుగు లయ్యెను. ఆ జల్లులన్నియు రాముని వయ్యెను. ఆ పుణ్యభూమికి జగదేవి శాద్వల మని పేరు. అటఁ జుట్టుప్రక్కలనుండు పల్లెవారలు రామతీర్థుని దేవుఁ డని నమ్ముచుండిరి. మానవుల కతీతములైన కార్యములు చేయుచుండుటచే నాయనయందు వారి కపరిమితమైన గౌరవ ముండెను.

కొంతకాలమునకుఁ గొడియా కొండమీఁదికి వచ్చి యక్కడ రాముఁడు నివసించుచున్నట్లు తెలియవచ్చుచున్నది. ఈ కొండ డేరాడూన్ రైలు స్టేషనుకు రెండు మైళ్ల దూరములో నుండును. ఆ స్టేషనువద్ద రైలు దిగి, టిహ్రీ మార్గ

మునఁ బోయిన నా కొండకు వెళ్లనగును. జమ్మూసంస్థాన మందు, ఖింబర్ పట్టణమున అసిస్టంట్ సెటిల్మెంటు లఫీసరుగా నుండిన పండిత రాంధన్ సాహెబ్ గారికి 1902- వ సంవత్సరము ఏప్రిల్ నెల 9-వ తేదిని రామతీర్థుడు వ్రాసిన జాబువలనఁ బైసంగతి విశదమగుచున్నది.

జపాన్ యాత్ర

అక్కడినుండి లక్నోకు వచ్చినటులును, కలకత్తానగర మునఁ జేరి 1902-వసంవత్సరము ఆగస్టు నెల తే20 దిని బోగ యోడ నెక్కి జపాన్ దేశమునకు రామతీర్థస్వామి వెళ్లెను. జపాన్ దేశమందుఁ గొంచెమించుమించుగా 15 దినములుండెను. ఈయల్పకాలములో జపాన్ దేశస్థులకు రెండు మహోపన్యా సముల నిచ్చెను. మిగతకాలమునం దక్కడి విద్యాసంపన్ను లందఱితో సంభాషించు చుండెను. టోకియో నగరమందు ప్రకటింపఁబడుచుండిన క్రయిస్తవ పత్త్రిక రామతీర్థస్వామి విషయమై యమోఘముగఁ బలికెను. "నీరా వేశముగల వేదాంత మతప్రబోధకుఁడు రాముఁడని యా పత్రిక నుడివెను. టోకియో చక్రవర్తి సర్వకళాశాల (Imperial University)లోఁ బ్రాచ్య విజ్ఞానమునకు, సంస్కృతమునకు (Eastern Philosophy and Sanskrit) పండితుఁడుగా నుండిన. డాక్టరు టాకాకుత్సు రామ తీర్థునివిషయమై "థండరింగ్ హెరల్డు" అనుపత్త్రికాసంపాదకుఁ డగు పూరణ్సింగుగారితో "ఇంగ్లాండు దేశమందు ప్రొఫెసర్

మ్యాక్స్‌మిల్లర్ దొరగారి యింటిలోను, జర్మనీదేశములోన, నితర స్థలములందును నిండియాదేశపుఁ బండితులను సాధువులను బలుమాఱు చూచుటకు నా కవకాశము కలిగెను. అయినను రామతీర్థస్వామి యట్టివాని నొక్కరినైనను నేను జూడలేదు. వేదాంతశాస్త్రమే స్వామి రామతీర్థుని శరీరము" అని చెప్పెను. టోకియోపట్టణమునఁ బ్రశస్తింగాంచిన పండితుఁడైన కింజాహీరైగారమెరికా దేశమందలి చికాగోలో జరిగిన సర్వమతసంఘమందు వాక్పటుత్వము కలిగిన బౌద్ధమతప్రతినిధిగా నుండెను. ఈపండితుఁడు రామతీర్థునితో సంభాషించుచుండఁగ జపానీయ, చైనాభాసలందుండు గ్రంథరాజంబులందు వ్రాయఁబడి యుండు హిందూదేశచరిత్రలోని బౌద్ధమతకాలవర్ణనలు, జ్ఞప్తికి వచ్చునటులు రామతీర్థుడు బౌద్ధమతవిచారము చేసి తన శేముషీప్రభావమును గనఁబఱచెను. రామతీర్థుఁడు జపాను దేశము విడిచినపిమ్మటను హీరైగారతనిని మఱవకుండిరి. ఆయన ప్రజ్ఞావిశేషమునకు హీరైగారచ్చెరు వొందుచుండిరి.

జపాను దేశమందు "జయముయొక్క రహస్యము" అను శీర్షికక్రిందఁ బారిశ్రామికోన్నత్యము నొందుచున్న జపానీయులకు మిక్కిలి యవసరమైన వేదాంతవిషయములను బ్రాపంచికానుభవమం దభ్యసింపఁదగి యుండునట్లు బోధగావించెను.

అమెరికాయాత్ర

జపాన్ దేశమునుండి యెప్పుడు బయలుదేఱినను రామతీర్థుఁ డమెరికాలోని సాన్‌ఫ్రాన్ సిస్కో నగరమందు 1902-వ సంవత్సరము డిసంబరు నెలలో నుండెను. ఈ దేశమందును నతఁ డేకాంతవాసమునందే చాల మట్టునకుఁ దనకాలమును గడపెను. అడవినుండి తనకుఁ గావలయు కట్టెలను నెత్తిమీఁద మోసికొని వచ్చుచుండెను. రామతీర్థునిఁ బొగడుచు నాయన జీవితము, పని విషయమై వ్రాయఁ బడిన పత్రికల నాయనకుఁ దత్పత్రికాధిపతులు పంపుచుండిరి. రామతీర్థుఁ డీపొగడ్తలయందు నిష్టము లేని వాఁడై యాఁకాగితములనుగట్టకట్టి సాక్రమెంటో యనుపేరుగల యొకనదిలోఁ బాఱవైచుచుండెను. ఈసంగతి కాలిఫోర్నియాలో నుండు జనులకందఱికి నద్భుతము గల్పించెను. నలువదిమైళ్ల పరుగు పందెములో రామతీర్థుఁడు జయించి యమెరికాదేశస్థులకు విస్మయము కలుగఁజేసెను. రామతీర్థుని మఱవకుండునటు లమెరికాదేశమం దాయన వేదాంతవిషయమునుఁ బరిశ్రమించెను. ఆ దేశ మెల్ల రామతీర్థుఁడు దిరిగెను. కొలంబియాలో నెన్నిదినంబులు తానుగడపెనో యన్నియుపన్యాసములా దేశమునందు రామతీర్థుఁ డిచ్చెను. క్రైస్తవుల గుడులలోను, రామతీర్థుఁడు నూతనాంశముల ననేకములఁ జెప్పెను. శాంతముగాను నిష్కపటముగాను నిర్దోషముగాను బవిత్ర

ముగాను ప్రసిద్ధముగాను సత్యాదరముగాను సరళముగాను నిరహంకారముగాను రామతీర్థుఁ డుండుటచే సత్యము తెలిసికొనుటకై వచ్చెడు పరితప్తహృదయులందఱును నింతం తన రాని లాభమును బొందుచుండిరి. అతనితో సంభాషించి తృప్తి జెందక వెళ్లినవాఁ డొక్కఁడు లేఁడు. రామతీర్థుఁ డమెరికా దేశస్థులకు ప్రశ్నోత్తరరూపముగా వారి సందేహంబుల నన్నిటిని నివారణ చేయుచుండెను. రామతీర్థుఁడు సర్వకాల సర్వావస్థలయందును బ్రసన్నచిత్తుఁడై, సంభాషణమందో రచనయందో పుస్తకములం జదువుటయందో, లేక ఓంకారమననమందో కాలము గడపుచుండెను. ప్రతిమనిషి యందును బ్రహ్మతత్త్వమునే రామతీర్థుడుగాంచుచుండుటచే నందఱ నాయన 'తత్త్వ స్వరూపులారా' అని పిలుచుచుండెను. తానే యన్ని రూపములుగ నున్నటులును జెప్పు చుండెను. చూచుట కింపైన వనములు, నృత్యగానములు సల్పుచుండెడి ప్రవాహములు, మనోహరమైన చల్లని మలయమారుతము వెచ్చనిసూర్యరశ్మి, యుపశాంతికరమయిన వెన్నెలరాత్రులు, వజ్రములవలెఁ బ్రకాశించునక్షత్రసమితి, ప్రకృతి చేఁబ్రతిమనుజునికి శాంతమును బ్రబోధించుటకై యేర్పఱుపఁబడినవి. వీని నన్నిటిని యథేష్టముగా ననుభవించి యా పరమానందమును బొందనగును. ఏవోకొన్ని స్థితిగతులందుమాత్రము సౌఖ్యము కలుగు నను నమ్మువార లట్టి స్థితిగతులు గల దినంబు వెను

కకు వెళ్ళుచుండఁగా ననుభవింపకయే సమాప్తిఁ జెందవలసి యుండును.

ఒక పర్వత ప్రాంతమందొక గుడారంబున రామతీర్థ స్వామి నివసించుచుండెను. రాంచ్ అని పేరుగల గృహంబున నతఁడు భుజించుచుండెను. ఆ ప్రదేశ మతిరమ్యమై నిమ్నోన్నతమై, వన్యవృక్షములతో నలంకరింపఁబడియుండెను. ఇరుప్రక్కల నెత్తైనకొండ లుండెను. కన్నుల కింపుగా నా పర్వతములమీఁద మహావృక్షములు లతలు ద్రుమములు ననేకము లుండెను. ఆ కొండలసందున వక్రగమనమున సాకమెంటో నది ప్రవహించుచుండెను. ఈ స్థలమునందే రామతీర్థుఁ డమెరికాదేశమందలి యుద్గ్రంథంబుల నన్నింటిని జదివెను. రామతీర్థుఁ డీనగరమందే మహత్తరమైన కవనమును జెప్పఁగలిగెను. కవుల కందఱికిని గవియైన రామతీర్థుని కవిత్వ మాంగ్లేయభాషయందుఁ జెప్పఁబడియె. ఆ కవిత్వమందు నుదాహరింపఁబడిన యద్భుతమైన చైతన్యము భూమియందంతటను నివసించిన యల్పకాలములోని మహత్కార్యమై తనరారుచున్నది. ఆ యేటిలోఁ బెద్దరాతిగుండొకటి యుండెను. అక్కడఁ బ్రవాహ మతివేగవంతముగా నుండెను. ఆ గండశైలముమీఁద దినములకొలఁది రామతీర్థుఁడు వసించుచుండెను. భోజనమునకు మాత్రము దానిని విడిచివచ్చుచుండెను. షష్టగుండములనుండి యనేకులు

రాముని దర్శింపవచ్చుచుండిరి. వారంద అతనిచేత సన్మా నింపఁబడుచుండిరి. అతని ఘనమైన భావము లందఱ మన ములందు నాటుకొనుచుండెను. అతని సన్నిధికి వచ్చిన ప్రతి వాని హృదయక్షేత్రమందును వేదాంతబీజము నాటఁబడు చుండెను.

1903-వ సంవత్సరము జూలై మొదలు అక్టోబరు ఆఖరువఱకును, రామతీర్థుఁడు షస్టగుండముల దగ్గఱ నివ సించుచుండినటులు దెలియవచ్చుచున్నది. జూన్ నెల 11 తే దిని రామతీర్థుఁడు వ్రాసిన యొకయుత్తరమువలన నతఁడు శ్యాసిల్ గుండములదగ్గఱ నా సమయమున నున్నటులు గాన నగును. ఆ యుత్తరములో మే నెలలో జరిగిన వృత్తాంతమును వివరించుటచే మే నెలలోఁగూడ నక్కడనే యుండినటు లూ హింపఁదగియున్నది. మే నెల తే 19 దిని సీటిల్ పట్టణము నుండి రామతీర్థుని స్నేహితుఁ డొకండు అతని కొక యుయ్యె లను బంపఁగా దానిని బచ్చని మర్దిగడి చెట్టునకును నెట్టని దేవదారు వృక్షమునకు దగిలించి దానిలో రామతీర్థుఁ డుయ్యెల లూఁగెను. మధురమోహనమై సువాసనలచేఁ బూరితమైన మలయమారుతము ముందునకును వెనుకకును నా యుయ్యెల నూఁచుచుండఁగ, ప్రక్కనుండి ఓంకారధ్వని నమోఘముగఁ జేయుచుండిన నదీప్రవాహము రామతీర్థుని యానందము నపారముగాఁ జేసెను, రాముఁడు పక పక నవ్వ

సాగెను. న వ్వతిశయమై యుయ్యేలను విడిచి గంతులు వైచి నాట్యము చేయుచుండఁగా, ఎదురుగా నొకతరుశాఖమీఁదఁ గూరుచుండియుండిన గోరువంకపక్షి కటాలున నుయ్యేలలో వ్రాలి యూఁగఁ బ్రారంభించెను. రామునివలెనే చిన్నపక్షు లన్నియు నానందపూరితములు. అన్నియు రాముని రూపములే గాన నా స్వామి కెట్టి వికారము కలుగకుండెను. ఆ మఱు నాఁడు అమెరికాదేశపుఁ బ్రభువు రాముని దర్శింప వచ్చెను. ఆ గుండముల ప్రాంతముల కధికారిణి యగు నొక దొరసాని ఘనముగా నా ప్రభువును సన్మానించెను. అనేకులు ప్రభువు తో వచ్చిరి. ఆ యుత్సవము గొప్పదిగా నుండెను. ఆ ప్రభువు రామతీర్థునిఁ జేరఁగా "ఇండియాదేశస్థులకొక విజ్ఞప్తి" అను పేరుగల చిన్నపొత్తమును రామతీర్థుఁడు దానిదివఱకే రచించి యచ్చొత్తించియున్న దానిని ప్రభువున కిచ్చెను. ఆ మహారాజా పొత్తమును సంతోషముతోఁ బ్రేమతో వందన పూర్వకముగా గ్రహించెను. ఆ పుస్తకమును దన కుడిచేతిలో నుంచుకొనినవాఁడై, చూడ వచ్చిన జనుల వందనములకుఁ బ్రతివందనములు చేయుచు ననేకపర్యాయము లా పుస్తక మును దనముఖముదగ్గఱ కెత్తుకొనుచుండెను. బండిలోఁ గూరుచుండిన పిమ్మట నా ప్రభువు వా గ్రంథమును శ్రద్ధగాఁ జదువుకొనెను. కడపట మఱియొకపరి రామతీర్థునకు భక్తి పూర్వకముగా వందనముఁ జేసి యా ప్రభువు వెళ్లెను. రామ

తీర్థుఁడు తనయుమ్యేలలోఁ గూరుచుండు మని యాప్రభు వును వేఁడుకొనలేదు. దానికిఁ గారణము, " అమెరికాదేశ మున కెంతయుఁ బ్రభువుగా నుండినను నతనికి రాముని వద్దనుల నుండిన స్వాతంత్ర్యములో సహస్రాంశమైన లే " దని రాముఁ డే వచించెను. రామతీర్థుఁ డమెరికాదేశంబున నందఱసన్మా నమునకుఁ బ్రేమకు నుచితమైన పాత్రుఁడుగ నుండెను. ఇచ్చ టినుండి షష్టగుండములకు రాముఁడు వెళ్లెను.

ఇక్కడను గొండసెలయేటియొద్దున రాముఁ డుండెను. షష్టపర్వతము భూమినుండి 14,444 యడుగు లెత్తు గలిగిన శిఖరమును గలిగియుండెను. రామతీర్థుఁ డాశిఖరము నెక్కి దిగుచుండెను. నానాదిక్కులనుండి రామతీర్థున కాహ్వాన ములు వచ్చుచుండెను. కవులు తమ యుత్తరములు పద్యరూప ముగ రామునికి వ్రాయుచుండిరి. అతఁడుగూడ నదేవిధముగఁ బ్రత్యుత్తర మిచ్చుచుండెను. అతని కవిత్వమాధుర్యము, భావ గాంభీర్య మా దేశపుఁగవు లనుభవించుచుండిరి. రామతీర్థుని కిద్దరుస్త్రీలు శిష్యులుగ నుండిరి. వారిపేర్లేమైనను రామ తీర్థుఁడు చంపా యనియు, కమలా యనియు వారినిఁ బిలుచు చుండెను. 1903-వ సం రము॥ జూలై నెల తే 22 దిన రామ తీర్థుఁడు చంపకు వ్రాసిన యుత్తరమువలనఁ గమల రాముని దగ్గఱ నుండినటులును, చంప యడిగిన ప్రశ్నల కన్నిటికిని యుత్తరములు రాముఁడు సెప్పుచుండఁగా, కమల వ్రాయు

చున్నట్లును రాముఁడు వ్రాసిన కవిత్వమును గొంత చంపకుఁ
జాపిపటులును తెలియవచ్చుచున్నది.

రామతీర్థున కింకొక శిష్యురా లుండెను. ఆమెకు
సూరానంద యని రామతీర్థుఁడు పేరిడెను. ఆమె ఇండియా
దేశమునకు రాఁదలంచియుండెను. అట్టిసమయమున నామెకు
రామతీర్థుఁడు పట్టగుండములనుండి యుత్తరములు వ్రాసెను.
అందులో 1903-వ సంవత్సరము అక్టోబరు తే 21 దిని వ్రాసిన
యుత్తరములో సూర్యానందను చైనాదేశమందలి హాంగ్
కాంగ్ రేవుపట్టణమున దిగినపు డక్కడ గడియారపు గోపు
రముదగ్గఱ నుండిన 'పోర్ట్మియల్ అస్సామల్' అనువానియిం
టికి వెళ్లు మనియు, నా యూరిలోనుండు హిందూవర్తకులకు
రామునిసంగతిఁ దెలిపి వారి కానందమును గలిగింపుమనియు,
రామతీర్థుఁడు వ్రాసియుండెను. ఇందువలన రామతీర్థుఁడు
జపాను దేశమునకు వెళ్లునపుడు దారిలో హాంగ్ కాంగ్ పట్టణ
మున నోడ దిగి యక్కడి హిందూవర్తకులతోఁ బరిచయము
గలుగఁజేసికొనిన ట్లున్నందగియున్నది.

రామతీర్థుఁడు పోర్టులాండు, ఓరిగాలో నొక మాస
మును, డెన్వరులో నొక నెలయు, చికాగోలో రెండువార
ములును మినియాపోలీసులో రెండు వారములు నుండి
వేదాంతసంఘములను స్థాపించెను. 1904-వ సం॥ ఫిబ్రవరిలో
చికాగోలోను, ఏప్రిలులో మినియాపోలీసులో నున్నటు

లతఁడు వ్రాసిన కొన్ని యుత్తరములవలనఁ దెలియవచ్చు చున్నది. వివిధ సర్వకళాశాలలందు బీదలయిన హిందూ విద్యార్థుల కుచిత విద్యార్థి వేతనములను రామతీర్థుఁడు సంపా దించెను. అక్కడినుండి రామతీర్థుఁడు బఫాలోనగరమునకును, న్యూయార్కు, ఫిలడెల్ఫియా, వాషింగ్టన్ నగరములకును వెళ్లెను. సెంట్‌లూయి నగరమందు 1904-వ సంవత్సరము జూన్ 29, 30, 31 వ తేదీలలో జరిగిన విశ్వైకమత్యసభ (World's Unity Leagues) లను రామతీర్థుఁ డలంకరించెను. జూలై నెలలో జెనీవా సరస్సునొద్దనుండెను. అక్కడ నుండి ఇంగ్లాండుదేశ రాజధాని యగు లండన్ నగరమునకు రామ తీర్థుఁడు వెళ్లఁదలంచెను గాని యతని యత్నము కొనసాగిన ట్లగపడుట లేదు. 1904 సంవత్సరము జూలై నెల 8 తేదిని జెనీవా సరస్సుననుండి రామతీర్థుఁ వ్రాసిన యుత్తరములో (World's Unity League) విశ్వైక మత్యసభయొక్క ప్రథమ దిన సభకుఁ దా నధ్యక్షత వహించె ననియు నుపన్యాసము లిచ్చె ననియు, దివ్యజ్ఞానసమాజమునకుఁ (Theosophical Society) ప్రతినిధిగాఁ గొన్ని యుపన్యాసములు సెంట్‌లూ యిలోఁ దా నిచ్చినట్లును నక్కడినుండి మఱికొన్ని స్థలము లకు వెళ్లి సెప్టెంబరు నెలలోనో యంతకుముందో అమెరి కాను వదలఁదలంచినట్లును వ్రాయబడి యున్నది. 1904-వ సంవత్సరము అక్టోబరు నెల 1-వ తేదిని ఫారిడాలో నుండెను.

అచ్చటినుండి న్యూయార్కుకు 3-వ తేదికి బయలుదేఱి వెళ్లి 8-వ తేదిని "ప్రిన్సెస్ ఐరీని" యను పేరుగల యోడ నెక్కి జిబ్రాల్టరుకు యాత్రచేసెను.

రామతీర్థుఁడమెరికాదేశమందిచ్చిన యన్ని యుపన్యాసముల సారమొక్కటే భావమును సూచించుచున్నది. అహంకారమును వదలి యాత్మయే పరమాత్మగా సాక్షాత్కారముఁ జేసికొనుటయే యా భావము. ఇదియే రామతీర్థుని యుపన్యాసము లన్నిటియందును వ్యాపించియున్నది. అహంకారమే సర్వబంధములకు మూలము. దానిని వదలికొనిన యాత్మ బ్రహ్మస్వరూపమును జెందుచుండును. దీనికై యనేకమగు నభ్యాసములను రామతీర్థుఁడు బోధించెను. అట్టి యభ్యాసములవలననే యతఁడు స్వస్వరూపమును గనుఁగొనఁగలిగెను. స్వార్థపరిత్యాగమే బ్రహ్మసాక్షాత్కారమునకు మూలము. త్రాగుచుండిన తేనెలో దిగఁబడిన కాళ్లు సీఁగ యేవిధంబుగ నెమ్మదిగ దృఢముగఁ బెకలించుకొని శుభ్రపఱచుకొనునో, యదేవిధముగ మనమును నామరూపములందలి యభిమానమును క్రమక్రమముగా వదలుచు, నొకటి వెంబడి యొకటి, మనసంబంధములను బంధములను త్రెంపుచు వేదాంతము ననుష్ఠానమునకుఁ దీసికొని రావలయును.

ఈ జి ప్టు

రామతీర్థుఁడు జిబ్రాల్టరునుండి ఈజిప్టునకు వచ్చెను. ఈజిప్టు దేశములో మహామ్మదీయు లందఱును రామతీర్థుని

విశేషముగ సన్మానించిరి. మహమ్మదీయు మసీదులో పరిషి యర్థభాషలో మహమ్మదీయులకు రాముఁడు గొప్ప యుప న్యాసము నిచ్చెను. మహమ్మదీయు లందఱు నధికోల్లాసముం జెందిరి. అతని ప్రజ్ఞావిశేషమునకు వారందఱు వెఱఁగుపడిరి. అతనిని మహమ్మ దవరావతారమని యెంచిరి. ఈజిప్టునుండి ఇండియాకై రామతీర్థుఁ డోడ నెక్కెను. ఈజిప్టు పత్త్రిక లతనిని విశేషముగఁ బ్రశంసించెను.

ఇండియాభిముఖము

బొంబాయి నగరమందుఁ జేరి మొదటిదినము లందుండి రామతీర్థుఁ డుపన్యసించెను. బి. యే. పరీక్షయందుఁ గృతా ర్థుఁడైన యొక చిన్నవాఁడు రామతీర్థుని సేవకై తన జీవిత మంతయు నర్పణము జేసెను. 1905-వ సంవత్సరము ఫిబ్రవరి నెలలో రామతీర్థుఁడు బ్రహ్మదేవుఁడు యాజ్ఞములు సల్పిన పుణ్యభూమియగు పుష్కర్‌లోనుండెను. ఈ పుష్కర్ అజ్మీరు జిల్లాలో నున్నది. ఈ తరుణమందు రామతీర్థుఁడు తన శిష్యుఁడగు నారాయణస్వామిని వేదాంతబోధ సేయుటకై పేరుప్రసిద్ధిలేని పల్లెలకుఁ బంపెను. బొంబాయిని వదలిన తోడనే మథురానగరమునకు రాముఁడు వెళ్లెను. అక్కడ మతము విషయమై యుపన్యసించెను. అక్కడి పెద్దవారలంద ఱొక సంఘము నేర్పఱుపమని రామతీర్థుని బ్రార్థించిరి. అందు లకు "అన్నిమతములునావే, అన్నిసంఘములునావే, ఉన్నసం

ఘములుచాలును; ఇంకను సంఘము లెందుకు? ఎవరికి వారు వేదాంతము ప్రతిదినము ననుష్ఠించినఁ జాలు"నని రాముఁడు ప్రత్యుత్తరమిచ్చెను. పుష్కరమునుండి జైపూరుకు మార్చి నెలలో రాముఁడు వెళ్లెను. త్రోవలో అజ్మీరులో నిలిచి రెండుపన్యాసము లిచ్చెను. జైపూరులోను రామతీర్థుఁ డుపన్యసించెను. జనులు గుంపులుగుంపులుగా రామతీర్థుని సేవింపుటకు వచ్చుచుండిరి. రామతీర్థుఁడు హరిద్వారమునకు బయలుదేరెను. త్రోవలో ననేకస్థలములందు రామతీర్థుని, జనులాతని యందలి ప్రేమవలన నిలిపిరి. అల్వారు, మోరడాబాద్, ముస్సగు పట్టణములందు రాముఁ డుపన్యసించెను. వేదాంతబీజములను వెదఁజల్లుచు రామతీర్థుఁడు హరిద్వారమునకు వెళ్లెను.

హరిద్వారవాసము

హరిద్వారమందు జనులు రామతీర్థుని నక్కడనే యుండుమని యనేకవిధములఁ బ్రార్థించిరి. రామతీర్థుఁడు వారి ప్రార్థన కియ్యకొని యక్కడి సాధువులకు వేదాంత ముపదేశము సేసెను. గంగానది కావలిగట్టుననుండిన చండిదేవాలయమునకు రామతీర్థుఁడు వెళ్లెను. అందఱును జండివిగ్రహముఁ జూచెదరు. రామతీర్థుఁడు నిజమైన చండీదేవినే చూచెను. అక్కడ గంగానది, కొండ ప్రదేశము, వనములు, అతిరమణీయములుగా నుండెను.

రామతీర్థుఁడు హరిద్వారమందు సామాన్యజనముల కుపయోగపడునట్లు దేవభాషలోఁ గొన్ని గ్రంథములను రచియించెను.

రామతీర్థుఁడు హిమాలయపర్వతములం జేరి 1905-వ సంవత్సరము జూన్ నెల మొదలు మూఁడుమాసములు ప్రపంచమందలి యన్ని పర్వత శిఖరములకన్న నెత్తైన ఎవరెస్టు శిఖరమున కెదురుగానున్న యొక పర్వతశిఖరమందు వసించుచుండెను. ఈకొండనెత్తము 8000 ల యడుగు లెత్తుగా నుండెను. వర్షాకాల మగుటచే రామతీర్థుఁడు కొండ దిగివచ్చెను. ఈకొండనెత్తముమీఁద నయిదుపుస్తకముల నాతఁడు రచించెను; 20 పుస్తకములను జదివెను. రాముఁ డానందమగ్నుఁడై యుండెను. 1905-వ సంవత్సరము అక్టోబరు నెలలో రామతీర్థుఁడు ముజఫర్‌నగర్ పట్టణమునకు వెళ్లెను. వర్షాకాలము రామతీర్థుఁడు పుష్కర్‌లో గడపెను.

పుష్కరవాసము

అద్దమువలెఁ బ్రతిబింబించు శుభ్రమైన యుదకముగలిగి మిక్కిలి లోఁతైన యొకసరస్సునొడ్డున రామతీర్థుఁడు నివసించుచుండెను. ఆ సరస్సున కొకప్రక్కఁ బొడుగైన కొలది పాటికొండ యొకటి యుండెను. అక్కడి చెట్లు గుబురై యుండుటంజేసి య్యా కొండ యాకుపచ్చని శాలువ కప్పుకొనినట్లుండెను. అక్కడ మామిడితోఁపులుండెను. రాముఁడు నివ

సించుచుండిన గృహంబున రెండు శృంగారోద్యానవనము లుండెను. నెమళ్లు తమ కంచు కంఠములతోఁ బలుమాఱుఅరచు చుండెను. ఆ సరస్సునందు బాతు లీఁదుచు నాటలాడుచుం డెను. రామునితో నతని శిష్యుఁడగు నారాయణుఁడు మాత్ర ముండెను. ఈ శిష్యుఁడు రాముఁడు చెప్పినదంతయు వ్రాయుచుండెను; రాముని వ్రాఁతల నన్నింటిని దిరిగి చక్కఁగా వ్రాయుచుండెను. ఈ సరస్సును భూమియొక్క కన్నుగాఁ గొండలు వర్ణించుచుండిరి; చెట్లలో నిండిన తీవ్వలు, గుట్టలు సరస్సుమీఁదికి వ్రాలియుండుటంబట్టి వానిని గనుబొమలు గాను వర్ణించుచుండిరి. రాముఁడీ సరస్సు నధికముగాఁ గొని యాడుచుండెను. వర్షాకాలము గడచినతోడనే రామతీర్థుఁడు హిమాలయ పర్వతముల కేగెను.

వసిష్ఠాశ్రమము.

1906-వ సంవత్సరము మార్చి నెల తే 27 ది నతఁడు వసిష్ఠాశ్రమంబున నుండినటులు రామతీర్థుఁడు రాయి సాహెబ్ బెయిజ్‌నాథ్ గారికి వ్రాసిన యుత్తరమువలనఁ దెలియవచ్చుచున్నది. అక్కడ నొకగుహ యుండెను. ఆ గుహలో రామతీర్థుఁడుండెను. ఆ గుహక్రిందుగా వసిష్ఠగంగ ప్రవహించుచుండును. అక్కడ 5, 6 ఆకాశగంగలు కలవు. శివుఁడు స్వహస్తములతో నిర్మించిన సరస్సులు రమారమి 20 కలవు. అక్కడి వృక్షములు సర్వదా పచ్చగా నుండును.

ఖానిపై నాలుగంగుళములయెత్తున మంచు నిండియున్నను ఒక్క యాకైన వాడకుండును. ఇదియంతయు వనమాలియొక్క యనుగ్రహమే కదా? రామతీర్థునికి కిక్కడి కావుపాలు వచ్చుచుండెను. ఎవరో యొకమనుష్యుడు ప్రతిదిన మక్కడికి వెళ్లి వంటచేసి రామునికిం బెట్టి ప్రక్కను మూడుమైళ్లలో దగ్గఱగా నుండు పల్లెలో రాత్రులు నిద్రించుచుండెను. అరమైలు పైకి వెళ్లిన కొండ నెత్తమునకు వెళ్లనగును. అక్కడికిం బవిత్రములైన కేదార, బదరీ, సుమేరు, గంగోత్తరి, యమునోత్తరి, కైలాసపర్వతశిఖరములు గనంబడుచుండును. యోగవాసిష్ఠమును రచించిన వసిష్ఠుని యాశ్రమము కేదారఖండమందు వర్ణింపంబడియున్నది. ఆ వర్ణన కనుగుణ్యమైన స్థలము రామతీర్థుండు వసించుచుండిన స్థానమే యయ్యెను. ఈ యాశ్రమంబున 1906 సంవత్సరము జూన్ నెలాఖరు వఱకు రాముండుండెను.

సహస్రతరుతాళ

జూలై నెలలో "సహస్రతరుతాళ" యను పేరుగల పర్వతశిఖరమునకు రాముండు వెళ్లెను. అక్కడం గైలాస పర్వతమందలి యాకాశగంగలును, మెఱుపుం దీంగెలవలెం బరుగిడుచున్న కస్తూరీమృగములును, గరుడపక్షులును, బ్రహ్మకమలములును, మాసో లేసర గుగ్గల వాసనద్రవ్యములను

ద్రవ్యముండెను కూలీలును గానవచ్చుచుండిరి. అక్కడఁ జుట్టుప్రక్కల నెక్కడనైన నొక్క పల్లెగాని, కుటీరముగాని కానరాదయ్యెను.

మరణక్షేపము

రామతీర్థుఁడు మరణమునకుఁ బూర్వము కొన్ని మాసములు టెహ్రీసంస్థానమందలి గాఢ్వాల్ పట్టణముదగ్గఱ నొకకొండమీఁద నివసించుచుండినటులు దోఁచుచున్నది. టెహ్రీమహారాజు రామతీర్థుని సేవ చేయుచుండినటు లూహింపఁదగియున్నది. 1906-వ సంవత్సరము అక్టోబరు నెలలో గంగలో స్నానము చేయుచు రామతీర్థుఁడు నీటిలో మునిఁగిపోయెను. మరణదినమున రామతీర్థుఁడు కడపటవ్రాసినవిషయము, మృతినిగుఱించియే యైయుండెనుఁ "ఓ మృత్యువా! నీ కిష్టమైన యీ శరీరమును దీసికొనిపో. ఇంక ననేక శరీరములు నాకు నివసించుటకుఁ గలవు. చంద్రునియొక్క వెండిదారములను సూర్యునియొక్క బంగారు కిరణములను ధరించి నేను సౌఖ్యముగా జీవింపఁగలను. కొండకాలువలు ప్రవాహములు వానిరూపమును స్వేచ్ఛగాఁ బాడుచు నేను సంచారముఁ జేయఁగలను. సముద్రతరంగములందు సౌఖ్యముగా నేను నృత్యము సేయుచుందును. మందమారుతముయొక్క శృంగారమైన నడక నేనే; మత్తుగా నుండు గాలిని నేనే. ఈ నామరూపములు పరిణా

మముయొక్క చపలమైన యాకారములు. ఉన్నతస్థలము
నుండి క్రిందికి వచ్చితిని, తలుపులు కొట్టితిని, నిద్రపోవువా
రిని లేపితిని, ఒకరి నోదార్చితిని, ఇంకొకరి కన్నీళ్లుతుడిచితిని,
కొందఱిని గద్దించితిని, ఇతరుల ముసుకు తీసి పాఱవైచితిని,
దీనిని దాఁకెదను, దానిని స్పృశించెదను, టోపీ తీసివేయు
దును, నేను బయలుదేఱితిని, నాతో దేనిని నుంచుకొనను.
నన్నెవ్వరును గనుఁగొనలేరు." ఆ దినమున మరణము సంభ
వించు నని తెలిసియో, తెలియకయో, ఇటులు రామతీర్థుఁ
డు వ్రాసెను. వ్రాసినవిధముగా బయలుదేఱి పోయినాఁడు.
రామతీర్థునికి నాఁటికి ముప్పదిమూఁడు వర్షములే వయస్సు.
వేదముల స్వారస్యవిషయమై, మానసికతత్త్వ విషయమై,
రెండు గ్రంథములను రచింపఁదలంచెను గాని స్వర్గమందు
వేదాంత ముపదేశించుటకై దేవతలు రామతీర్థునిఁ బిలుచు
కొని పోయిన ట్లూహింపఁ దగియున్నది. గంగాతీరమందు
హృషీకేశమున రామతీర్థుని జ్ఞాపకార్థముగ నాశ్రమ మొక
దాని నాతని శిష్యులు కొందఱు నిర్మించిరి. ఆ యాశ్రమ
మందుఁ బుస్తక భాండాగారము స్థాపింపఁబడెను. రామతీర్థుని
మరణంబువలన నిండియాదేశమునకు మిక్కిలి నష్టము సంభ
వించెను. మహాత్ము లందఱును సహజముగఁ గొలఁదికాల
మేజీవించి యుందురు. ఈ మహాత్ముని జీవితమే యాయనను
మృతజీవిం జేయుచున్నది.

జాతీయధర్మము

రామతీర్థుఁ డనేకోపన్యాసముల నిండియాలోను, అమెరికాలోను నిచ్చెనుగాని యవన్నియు లభింపలేదు. అమెరికాదేశమున నిచ్చిన కొన్ని యుపన్యాసములు మాత్రమచ్చొత్తింపఁ బడినవి. వానిలో నిండియాదేశముపై నుపన్యసించిన విషయము రామతీర్థుని యద్వితీయదేశాభిమానమును నసదృశమాతృదేశభక్తిని, ననవరత సౌభ్రాత్రమును, మాతృదేశాభివృద్ధికై యత్యంతాభిలాషను వెల్లడించుచున్నది. జాతీయధర్మ విషయమై రామతీర్థుఁ డొసంగిన యుపన్యాసమును సంక్షేపముగఁ నిందుఁ బొందుపఱచుచున్నాను.

ఇండియాదేశమందు శైవులు, వైష్ణవులు, బౌద్ధులు, క్రైస్తవులు, మహమ్మదీయులు, పారసీకులు, ఇంక ననేక మతస్థులు గలరు. వీరలలో నొకరికొకరికి వైషమ్యములు మెండు. అనేక పురుషాంతరములనుండి వీరిజన్మభూమి యొక్కటే యైనను, ఇరుగుపొరుగువారలైన, మత మేదైనను, కలసి మెలసి యుండఁజాలరు. దీనికిఁ గారణ మూరయఁగా వీరలలో నైకమత్యము ప్రేమ శూన్యముగా నున్నది. ఒక్కొక్క మతమునం దనేకావాంతరమతభేదములు కలవు. ఇవ్విధముగ నాయా మతసాంప్రదాయక శాఖోపశాఖలు బలములగుటచే నిండియాదేశస్థులకు సామాన్యజాతీయబుద్ధి యుడు

గంటెను. ప్రపంచనిర్వహణమం దట్టి భిన్నమతస్వరూపము వలన నెంతమాత్ర ముపయోగ ముండలేదని రాయుని యభిప్రాయము కాదు. వాస్తవముగాఁ బ్రయోజన మున్నది. బీజాంకురముయొక్క పాణమునకు నభివృద్ధికిని గొంతకాలమువఱకు బీజకోశ మేవిధముగ నావశ్యకమో, కొంతవృద్ధిం జెందినపిమ్మట నా కోశమును వదలివేయకుండిన నది యెట్లు చెఱసాలవలెఁ బరిణమించి కోశమునకన్న ముఖ్యమగు బీజాంకురమునకు హాని కలుగఁజేయునో యదేవిధముగ నీ మతభేదములును, బ్రతిమనుజుఁడును గొంత యభివృద్ధిం జెందిన పిమ్మట బీజాంకురము భంగిఁ బై కోశమును వదలవలసి యుండును.

నిరుత్సాహమైన ప్రశంస గాని మతసహనము గాని వృథా యగును. జాతీయోత్సాహమును విస్తరింపఁజేయుటకు ఇండియాదేశమునందలి ప్రతిబాలునియొక్క సోత్సాహ సాహాయ్య మావశ్యకము. ప్రతిబాలుఁడును బాల్యావస్థం జెందక జవ్వనము చెందనేరఁడు. స్వజాతితో నైక్యముఁ బొందనేరని మనుజుఁడు భగవంతునితో నైక్యముఁ బొందనేరఁడు. ఇండియాదేశ మంతయుఁ దనయందు మూర్తీభవించి యున్నదని తలంచి, భారతమాతయొక్క ప్రతిపుత్రుఁడును మాతృదేశమునకు సేవఁ జేయ సిద్ధముగా నుండవలయును. ఇండియాదేశమందుఁ బట్టణములు, ప్రవా

హములు, వృక్షములు, శిలలు, పశువులు చేతనత్వ మారోపింపఁబడి పావనముగాఁ జేయఁబడియున్నవి. మాతృభూమి నంతటి నొకదేవినిగా భావించి భక్తితోఁ బూజింప సమయ మింకను రాలేదా? దుర్గ మొదలగు విగ్రహములకుఁ బ్రాణప్రతిష్ఠఁ జేసి దైవత్వమును గల్పించి హిందువులు సేవ చేయుచుండుటలేదా? అంతకన్న నిజమగు భారతమాత యను దుర్గయం దంతర్గతమైన మహిమను బ్రకటీకరించు సత్యమును దేజస్సును ఉత్పాదించుట యుచితమైన కార్యము గాదా? మన హృదయముల నన్నింటి నొకటిగఁ జేర్చిన, మన తలలు హస్తములు స్వాభావికముగఁ గలిసికొనును. "మన మెట్లు తలంచిన నావిధముగా మన ముగుదుము" అని శ్రీ కృష్ణభగవానులు నుడివియుండలేదా? ప్రియమైన యిండియాదేశపు శాస్త్రీయ పక్షావలంబకులారా! శాస్త్రములను జక్కఁగా నాచరలోనికిఁ దీసికొనిరండు. జాతీయాంతఃకరణమునకుఁ దీక్ష్ణమైన వర్గభేదముల నధీనముగాఁ జేసి, కఠోరమైన వర్ణాశ్రమధర్మములను సులువు చేయుమని మన దేశముయొక్క యాపద్ధర్మ మర్థించుచున్నది. దేశభ్రష్టులకు సాహసికులకు శరణ మిచ్చి యెన్నియో వంశములకు దేశములకు రక్షణ మొసంగిన హిందూదేశము, ప్రస్తుతము తనదేశపు బాలికాబాలురకే యన్న మొసంగలేక యున్న దని మీరు గుర్తెఱుంగరా? వారి వారి ప్రజ్ఞకుం

దగినస్థితిఁ జెందుటకు నందఱకు సమానమైన స్వేచ్ఛ నిండు. తల యెంతయెత్తునవైనను మీ యిష్టప్రకారము నుంచుకొనవచ్చునుగాని కాళ్లుమాత్రము సమానభూమియం దుంపఁ బ్రయత్నింపవలయును. ఎన్నఁటికిని, ఎంత బలహీనముగా నుండినను నిష్టముగా నుండినను, ఒకరి భుజములందుఁ గాని, మెడయందుఁ గాని, ఇంకొకఁడు తనకాళ్ల నుంపఁగూడదు.

యౌవనపు సంఘసంస్కర్తలారా! హిందూదేశమందలి ప్రాచీనాచారములను, బరలోకసాధన మైన కార్యములను నిందింపకుఁడీ. అసంగతమై గిట్టనటువంటి నూతనవిషయములను బ్రవేశపెట్టుటచే ఇండియాదేశపు జను లేకత్వమును జెందఁజాలరు. ఇండియాదేశపు టధఃపతనమునకుఁ బరమార్థనిష్ఠను మతమును నిందింపఁగూడదు. ముండ్లకంచెలు ముండ్లచెట్ల యావరణములు లేక, యుద్యానము దొంగలపా లయ్యెను. లేని ముండ్లకంచెలను దిరుగఁ గల్పింపుఁడు గాని, సంస్కారము, అభివృద్ధి యను పేరిట నుద్యానమధ్యమందున్న పన్నీరుచెట్లను, ఫలవృక్షములను బెళ్లగించునంత దుడుకుగా నుండకుఁడు. పావనము లైన ముండ్లు కంచెలు మన దేశమునందుఁ గావలసియున్నవి.

దేశచరిత్రమం దత్యుత్కటమైన కాలమందు మనము పుట్టినందునకు మనము భారతమాతకు వందనము లాచరింపవలయును. ఏల యనఁగా మాతృదేశసేవ ప్రాచుర్యముగా

నొనరించుట కవకాశము లనేకము లుండును. ఇండియాదేశపు జనులకు బోధింపవలసిన విషయములు, ఛిద్రాన్వేషణము గాక గుణగ్రహణ భావము, సౌభ్రాత్రసంకల్పము, సంయోగసహజజ్ఞానము, వ్యవహారకౌశల్య మూలత్వము పరిశ్రమ కులీనత్వము అయియున్నవి. ఒక తెగవారింకొక తెగవారిదోషములను గనిపెట్టి దూషించుటయందు వారిశక్తి నంతయు వృథాపఱచుచున్నారు. ఇరుతెగలందును సంయోగమునకుఁ దగు నంశములం గనుఁగొని వానిని దృఢీకరింపవలయును. ఆర్యసమాజమువారికి లభ్యులగు కొందఱు సనాతనధర్మమువారికి గమ్యులు గారు. కొందఱికి బ్రహ్మసమాజము మాత్రమే యిష్టము, మఱికొందఱికి వైష్ణవము. ఈవిధముగా ననేకులు గలరు. నా మత మిచ్చునటువంటి సంతోషమునకు, బలమునకు లక్ష్యపెట్టని వారలందుఁ దప్పులను గనిపెట్టుటకు నాకేమి స్వతంత్రత కలదు? వారలు రానీ, నిలువనీ, పోనిమ్ము, విషయములను వారియిష్టానుసారము పోనిచ్చెదను. నీవుగాని, నేనుగాని యందఱును మనపక్షమే యవలంబించుట కేల ప్రయత్నింపవలయును? ప్రేమించువారిని, ద్వేషించువారిని, అందఱిని సేవించుటయే నాకు స్వాతంత్రత కేవల దుర్గులులుగా నుండిన పిల్లల నెక్కువగాఁదల్లి ప్రేమించును. మనతో భిన్నాభిప్రాయులుగా నుండిన వారందఱును సదోషులా? అటులైన వారును దేశమునకుఁ గావలసినవారలే. భగవం

తుని నేత్రములనుండి విషయములను జూచు తెలుగుటే నిజమైన విద్యాగ్రహణము.

దేశముయొక్క శ్రేయస్సు నభివృద్ధి చేయుటకై యేమి యొనర్చినను నది దేవతలకు సేవ చేయుటయే యగును. భారతమాత కీ విధమైన సేవ సమర్పింపవలయును. ఈ విధమైన యజ్ఞమునకే గీతలో

శ్లో. యజ్ఞశిష్టాశిన స్సన్తో ముచ్యన్తే సర్వకిల్బిషైః ।
తేత్వఘం భుఞ్జతే పాపా యేపచన్త్యాత్మ కారణాత్ ॥

అని చెప్పఁబడి యున్నది. మనబుద్ధి, సంకల్పము, జీవితము, ధనము, అంతయుఁ బ్రతిక్షణమందును మన దేశమునకు వినియోగపఱచుటకు సిద్ధముగా నుండవలయును. లెండు, లెండు. జాతీయధర్మమునకై కులాచారములను యజ్ఞము చేయవలయును.

ఇండియా దేశమందు, సాంఘికదోషము లనేకములు గలవు. స్వకాయకష్టోల్లంఘనము అస్వాభావిక వర్ణవిభాగములు, అంతశ్శాఖాభేదములు, అన్యదేశయాత్రావిముఖత్వము, శిశువివాహము, స్త్రీలయొక్క అస్వాతంత్ర్యము, అజ్ఞానము మొదలగు దోషములు సంఘసంస్కరణోద్యమునకుఁ గారణము లయ్యెను. వీనిని సంస్కరించుటయందు దూషణ, నిందలు, దుర్భావములు, వైమనస్యములు, విచ్ఛేదములనేకములు సంభవించును. వీనికి వెఱచి సంఘము పాడగుచుండ

టం జూచుచు నెవరికి వారు కడతేరుమార్గమును వెదకి కొనుట న్యాయమా? అయ్యది సాధ్యమా? మునుఁగుచున్న సంఘము వీరలను విడిచిపెట్టునా! సంఘము పడిన వీరును బడుదురు; లేచిన వీరును లేచెదరు. అసమగ్రమైన సంఘమునం దుండి సమగ్రత్వము నొందు టెట్లు? ఇది యసంగతము.

ఇండియాదేశమంత పేదతికము గలిగి జనభూయిష్ఠమైన దేశము ప్రపంచమందు మఱెద్దియుఁ గానరాదు. సామాన్యమైన ఇండియా గృహస్థితి జాతీయసర్వస్వస్థితిం దెల్పుచుండును. రాబడి కడుఁ దక్కువ. ప్రతి సంవత్సరము గృహమందలి జనసంఖ్య యధికమగుచుండును. వివాహము మొదలగు కార్యములకు వెచ్చములు మెండుగా నుండును. తినుటకు నిండు తిండి లేక యొకరింకొకరితోఁ బోరాడుచుందురు. ఇందులకుఁ గారణము వలయుధనము లేకుండుటయే. ఈ కష్టమును నివారించు నదుపాయ మూహింప వలయును. (1) హిందూదేశమును దాఁటి వెళ్లుటచే స్వర్గము రాదను భావమును విడువవలయును. ఇక్కడఁ గూటికిలేక మలమల మాడుచున్నవార లందఱును నితరదేశములకు వెళ్లవలయును. బావిలోని కప్పవలె నిక్కడనే యుండిన నేమిప్రయోజనము? (2) మఱియొక మార్గము వివాహసంబంధములను సంస్కరించుట, ముఖ్యమై పవిత్రమైన విధానము, నిర్లక్ష్యముగా నశాస్త్రీయముగా నవమానకరముగా నుపయోగింపఁబడు

చున్నది. జాతకములున్నను జ్యోతిశ్శాస్త్రగణితము లున్నను, మంచిముహూర్తములు కుదిరినను, మంత్రము లుచ్చరింపఁబడినను, ఎన్ని యజ్ఞకర్మలు సలుపఁబడినను, ఇండియాదేశములోని వివాహములు, అలౌకికములు, అశుభకరములు, అపవిత్రములు నై యున్నవి. తమపొట్టలు తాము నిండించుకొనుటకు శక్తి చాలనివారికి వివాహ మొనర్చుటచే, ఆ వధూవరులను బవిత్రులను జేయుటకు బదులుగా, వేదమంత్రములు తమ మాహాత్మ్యమును బోఁగొట్టుకొని, నిష్ఫల మగుచున్నవి. అనర్హమై శక్తిహీనమై, నిష్ప్రయోజన మైన పరాన్నభోజనులను బహూళీకరించుటకు దరిద్రులకు వివాహ మొనరించుట యగుచున్నది. ఇట్టి వివాహములు తత్క్షణమే నిలుపవలయును. నీతిప్రతిష్ఠాపనముకొఱకును, ఇండియాదేశ ప్రశస్తికిని, మీ కొఱకును, మీ సంతతికొఱకును, ఓ యౌవనులారా! అకాలిక, అవ్యవస్థిత, మూఢ వివాహములను నిలిపివేయవలయును. అందువలన జనులు పవిత్రు లగుదురు. ప్రపంచమందు శిశువివాహములు కుమారీవైధవ్యము మిక్కిలి యస్వాభావికములు. ఈషన్మాత్రమైన మనుష్యత్వ ముండిన వీరల యెడఁ గరుణ కలుగకుండునా? ఇట్టి యమానుష్య అస్వాభావికాచారములకు నిరోధము గల్పింపక నిద్ర యెటులు పట్టును? దుఃఖించుచున్న నిర్దోష బాలవిధవానేత్రములనుండి దైవత్వము ప్రకాశించుచు, సాహాయ్యము కోరుచుండఁ బెడ

చెవి నిడి యింక నెంతకాల మూరకయుండనగును? ఇట్టి వైపరీత్యములకు మూలమగు వివాహధర్మమును జక్కఁగా సంస్కరింపఁదదియున్నది. స్త్రీలును బురుషులును ననేకులు దరిద్రదశయం దుండువారలు వైవాహికభావమునే విడనాడి యితర పరిశ్రమలందు గాఢముగా నియుక్తులైన, వారలకు ఓజస్సు వృద్ధి యగునని శాస్త్రము ఘోషించుచున్నది. ఇంద్రియ నిగ్రహము ప్రధానము. దీనికై సర్వజనులును బ్రయత్నింపవలయును. పవిత్రత పరమముఖ్యము. పవిత్రత లేకుండిన నైక్యము లేదు, శాంతి లేదు, వీర్యము లేదు, తేజస్సు లేదు, మతము లేదు. అపవిత్రునికిఁ బరమార్థమే సూన్యము. సంఘసంస్కర్తలారా! యితరులను సంస్కరించుటకుఁ బూర్వము, మిమ్ము మీరు ముందుగా సంస్కరించుకొనవలయును. తాను దాఁటి కదా యితరులను దాఁటింపవలయును. హిందూదేశమందు మీ యుద్యమములు నెఱవేఱకుండ నిష్ఫలము లగుటకుఁ గారణ మేమి? వృక్షముయొక్క వేళ్లకు నీరు పోయక, ఫలములకు నాకులకు మీఁదు నీరు కట్టుచున్నారు. స్త్రీలకుఁ బిల్లలకు నిమ్నజాతులకు విద్య నపేక్షించుట మన కాధారముగా నున్న శాఖను దెగఁగొట్టుకొనుటయే. ఇంతేకాదు; జాతీయవృక్షముయొక్క మూలములను ఛేదించినట్లు పరిణమించును. ఋషులసంతతివార లగు మీరు శ్రుతినే ప్రాధాన్యముగాఁ బరిగణించి, మీ ప్రస్తుతపు స్థితిగతుల నాలోచించి, వంశపరంపరగా వచ్చుచుండిన పార

మార్థికజీవనమును బోగొట్టుకొనకుండ, ఐరోపా, అమెరికా దేశస్థుల భౌతికాది శాస్త్రవిజ్ఞానమును, పారిశ్రామిక ప్రజ్ఞా ప్రభావమును గ్రహింపవలసి యున్నారు. వృక్షము తన ఫలములు, పుష్పములు, పల్లవములం గూర్చి ప్రశంసించు చుండి, చుట్టుప్రక్కల నుండు భూసారమును నీటిని గాలిని వెలుతురును గ్రహింపకుండిన శీఘ్రముగా నశింపదా? జాతీయ వ్యక్తిత్వమును విడనాడుమని చెప్పుటకాదు. అమెరికా,జపాన్, ఐరోపా దేశస్థులు తమ పారిశ్రామికవిజ్ఞానమును విడనాడక,మన యుపనిషద్రహస్యముల గ్రహింపదలంచియెవ్విధముగఁ బాటు పడుచున్నారో,యదేవిధముగ మనమును బ్రహ్మవిద్యనుత్యజింపక, వారి పారిశ్రామిక విజ్ఞానమును గ్రహింపవలయును.

ఈ చరిత్ర మెల్లవిధముల మార్గదర్శకముగా నున్నది. విద్యార్థులకు, వినయము పట్టుదల గురుభక్తి విద్యానురక్తి యుత్సాహము ప్రధానము లనియు, గృహస్థులకు, అతిథి అభ్యాగతులయెడ నాదరము; వృద్ధులయెడ గౌరవము, బంధువులయెడఁ బ్రీతి, అధములు అంగవికలులయెడ సహానుభవము, సర్వులయెడ సౌజన్యము, మనోనిగ్రహము ముఖ్యము లనియు, సన్యాసులకు స్వార్థపరిత్యాగము, సర్వభూత హితాచరణము జితేంద్రియత్వము, అనుష్ఠేయము లనియు, రామతీర్థుని జీవితము ఉద్ఘోషించుచున్నది.

ఓం తత్సత్

౧|

సుబోధినీ గ్రంథమాల, నెల్లూరు.

(స్థాపితము:—1914)

ఎడిటర్ & పబ్లిషర్:—మన్నేపల్లి రామకృష్ణ రావు.

ప్రకటిత గ్రంథములు

	గ్రంథము పేరు.	గ్రంథకర్త.	ప్రకటించిన సంవత్సరము.
1.	ఐదవ జార్జి చక్రవర్తి	మన్నేపల్లి రామకృష్ణరావు	1914
2.	రామతీర్థస్వామి	పంగనామల వేంకటరంగరావు	1914
3.	శంకరాచార్యులు	దుర్భా సుబ్రహ్మణ్యశర్మ	1914
4.	నివేదిత.	కొమాండూరు రామకృష్ణమాచార్లు	1914
5.	మంజుమతి.	సోమరాజు రామానుజరావు	1914
6.	హార్డింజి ప్రభువు.	మన్నేపల్లి రామకృష్ణరావు	1915
7.	జగన్మోహిని.	సోమరాజు రామానుజరావు	1915
8.	ఇందిరావసుంధరము.	డిటో	1915
9.	గోపాలకృష్ణ గోఖలే,	మన్నేపల్లి రామకృష్ణరావు	1915
10.	రంగరాజా.	ముత్తరాజా సుందరరామయ్య	1916
11.	మహాదేవ గోవిన్దరాణడే.	పంగనామల వేంకటరంగరావు	1916
12.	రంగశతకము.	కంచనపల్లి కనకమ్మ	1916

13. అమృతవల్లి. కంచనపల్లి కనకమ్మ 1917
14. యుగంధరవిజయము. దొడ్ల వేంకటరామరెడ్డి 1919
15. పద్మిని. చివుకుల పిచ్చయ్యశాస్త్రి 1920
16. సింహప్రభువు. మన్నేపల్లి రామకృష్ణరావు 1920
17. దాదాభాయి నౌరోజి. ముత్తరాజు శివకామయ్య,
బి. యే., యల్. టి., 1921
18. గాంధిమహాత్ముని మన్నేపల్లి శ్రీరాములు, బి. యే., 1922
చెఱసాలానుభవము.
19. దేశబంధు చిత్త మన్నేపల్లి రామకృష్ణరావు 1922
రంజన్ దాస్.
20. శ్రీరామచంద్ర మన్నేపల్లి వేంకటాచలం పంతులు 1930
లీలాతరంగిణి, బాల అయోధ్యా కాండలు.

పై గ్రంథములలో నిపుడు 2, 14, 20 నెంబర్ల గ్రంథములుమాత్రమే సిద్ధముగా నున్నవి. మిగిలినవి పునర్ముద్రణము కావలయును.

నెల్లూరు,
1—7—31.

మన్నేపల్లి రామకృష్ణరావు,
సంపాదకుడు.

[illegible]

గ్రంథ ప్రశంస.

రామతీర్థస్వామి.

"శ్రీరామతీర్థస్వామియొక్క జీవనచారిత్రము నెల్లూరిలో స్థాపింపఁబడిన సుబోధినీగ్రంథమాలలో రెండవగ్రంథముగాఁ బ్రచురింపఁబడినది. ఇయ్యది మిక్కిలియుపయుక్తమయినగ్రంథము. ఎల్లరకు సుబోధకముగానుండు నట్లు లలితమైనభాషలో వ్రాయఁబడినది. మొదటి నుండి కడవఱకుఁజదివి మేము మిక్కిలి యానందించితిమి. రామతీర్థస్వామి గొప్పవేదాంతి; కవీశ్వరుఁడు; మహాపండితుఁడు; దేశభక్తుఁడు; సంఘసంస్కరణాభిమాని.

కడు బీద కుటుంబములో జన్మించిన వాఁడయినను రామతీర్థుఁడు తనకుఁగల యధిక విద్యాసక్తిచే ననేక కష్టముల కోర్చి ఎమ్. ఎ వఱకు విద్య నభ్యసించెను. గణితశాస్త్రమునం దతని కెక్కువ యభిమానము. బి. ఎ. పరీక్షయందును, ఎమ్. ఎ. పరీక్షయందును గూడ నతఁడీ గణితశాస్త్రమునందు సర్వజన స్తోత్రపాత్రముగా నుత్తీర్ణుఁడయ్యెను. తరువాత లాహోరునందలి యొకకళాశాలలో గణితశాస్త్ర పండితుఁడుగాఁ బ్రవేశించెఁగాని యం దతఁడు విశేషకాల ముండలేదు. ఆ యుద్యోగమును వదలి యతఁ డాత్మసాక్షాత్కారమునకు వలయుసాధనముల నవలంబింపసాగెను. గృహస్థాశ్రమము బ్రహ్మవిద్యను సాధించుట కొక ప్రతిబంధకమని భావించువాఁడుగాఁడు. తనభార్యకుఁగూడ వేదాంతోపదేశము చేసి తనకు సహకారిణినిగాఁ జేసికొనెను. కొంతకాలమున కతఁడు సన్యాసాశ్రమమును స్వీకరించి రావీ నదీతీరమునందును, హిమాలయ ప్రాంతములందును, జాలకాలము గడపి బ్రహ్మసాక్షాత్కారమునకై యనేకవిధముల శ్రమపడి చరితార్థుఁడయ్యెను. విశేషపరిశ్రమచేఁ దాగ్రహించిన విషయములను నీదేశమునందు ధారాళముగా వెల్లడించుటతోఁ దనివిఁజెందక జపాను, అమెరికా, ఈజిప్టు దేశములకుఁ గూడఁబోయి యందు ననేకోపన్యాసములఁ జేసి మెప్పువడసెను. అతఁడు తనసహజవాగ్ధాటితో నొకపర్యాయము విదేశయానము యొక్క యావశ్యకమును గుఱించియు, వివాహసంస్కరణమును గూర్చియు, నిమ్నజాత్యుద్ధరణమును గూర్చియు నుపన్యసించెను. ఈ గ్రంథము నెల్లవారును జదివి సత్యమును గ్రహించి ధన్యులగుదురు గాక."

ధర్మసాధని, కాకినాడ, 1—7—1914.

గ్రంథములు విక్రయించు స్థలము.

రామకృష్ణ ప్రెస్, నెల్లూరు.

మనసు ఫౌండేషన్ పుస్తకాల పరిశీలనాపట్టిక

పుస్తకం సంఖ్య	TPLA129B134
పుస్తకం పేరు	రామతీర్థస్వామి
తారీఖు	30/10/24
ముందు అట్ట	YES
వెనుక అట్ట	yes
మొత్తం పేజీలు	99
పెద్ద సైజు పేజీలు	NO
ఖాళీ పేజీలు	C1 IBC1 ,,2
లేని పేజీలు	NO
తయారు చేసినది	Navya
పేజీలు విడదీసినది	Thalla
స్కాన్ చేసినది	Aswini
పరీక్ష చేసినది	HASEEMA
పేజీలు సరిచూసినది	
బైండింగు చేసినది	
ప్యాకింగు చేసినది	
పరిస్థితి	good